

T.B.M.M 70-1377

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ YÜKSEK MAKAMINA

Istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde bir klik mevcuttur. Bu klik mensupları senelerdenberi fakülte dahilinde komünizm faaliyetlerinde bulunmuşlar ve menfur ideolojilerinin tahakkuku uğrunda her türlü gayrikanunî ve gayriahlâkî hareketlere irtikap etmişlerdir.

Yurt ve tarih ölgüsünde bir Vatan müessesesi olan Edebiyat Fakültesi halen bu klik ejderına kolları arasında can geçişmektedir. Başımızın tacı olan bu him mabedini, bu fecî durumdan kurtarmak ve bilhassa bu klikleri dağıtmak hepimize düşen milli bir vazifedir.

Him kisvesi altında vatan topraklarından bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya matuf makaleler yazmış olan bir profesörü Edebiyat Fakültesinde himaye ve müdafaa eden bu kliktir.

Talebelerine tavsiye ettiği dört ciltlik Edebiyat Tarihi adlı eserinde, Tevfik Fikret ile Namık Kemalî komünist olduklarından bahisle göklere çıkaran ve buna mukabil İstiklal marşımızın şairi Mehmet Akifi yerin dibine geçiren Leninin dalkavuşuna, Edebiyat Fakültesinde en yüksek payeyi hazırlayan bu kliktir.

Mukaddes vatanımıza göz dikmiş olanlara karşı yazılan bir şiirin Eminönü Halkevinde bir edebiyat toplantısı münasebetiyle okunması sırasında komünistleri nümâyişe sevk eden bu kliktir.

Vatan Haini Nâzım Hikmetin affedilmesi bahanesiyle fakülte dahilinde komünizm propagandası yapan bu kliktir.

Çiçekpalastaki komünizm nümâyişelerini destekleyen bu kliktir.

Komünistlikten mahkum olan talebeleri maddî ve manevî bakımdan himaye ve müdafaa eden ve buna mukabil milliyetçi talebeleri en vicdansız iftiralarla cezalandıran bu kliktir.

Müseccel komünistleri Edebiyat Fakültesine tayin ve inhaya çalışan ve kendisinden olnuyan üniversite mensuplarına kanun kisvesi altında her türlü hak-sızlıkları ve vicdansızlıkları yapan bu kliktir.

Kıpkızıl suçlarının ve toylarının meydana çıkmaması için aleyhimize bir sürü dâva ikame eden ve bütün bu davaların adalet huzurunda kaybederek efkârnumumiyeye rezilî rüşvay olan ve halihazırda mahut adamları vasıtasıyla matbuata icrai tesir eden veya yüksek makamlardan kendilerine şefaatiç aramaya çalışan bu kliktir.

Edebiyat Fakültesinde komünist ve komünistlere alet olanların suç delillerini ortadan kaldıran ve kızıl faaliyetlere ait resmi tahkikat dosyasını yok eden bu kliktir.

Şimdiye kadar bu klik mensupları hakkında üniversite makamlarına vaki şikâyetlerimiz hiçbir müsbet netice vermemiştir.

Istanbul Üniversitesinde ve bilhassa Edebiyat Fakültesinde bir saray hayatı ibda eden bazı vurdumduymaz idareciler, maalesef muhtariyeti "Devlet içinde devlet.. şeklinde telâkî ettiklerinden tıpkı bir ortaçağ kilisesi zihniyetli hareket etmekte ve mahut klikin bütün bu suçlarına engin bir müsamaha göstermektedirler.

Klik mensupları "Bize ne hükümet ne devlet ve ne de Millet Meclisi karşı gelmez... Zira Üniversite muhtardır.. teraneleriyle istedikleri gibi hareket etmek tedirler.

Halbuki muhtariyet Hükümete, Devlete ve Millet Meclisine cephe almak veya mevcut kanun ve nizanları ayaklar altına alarak kıpkızıl bir anarşiye yol açmak demek değildir. Bu itibarla biz üniversitemizde idari muhtariyetten ziyade ilmi muhtariyetin zarurî olduğuna kanaiziz. Mahut klikin elinde âdeta bir mahcur durumuna düşürülen Edebiyat Fakültesini biran evvel bu facialar-

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARŞİVİ
TÜSTAV

SENATOYA DİLEKÇE

GÖNDEREN: Ahmet Rauf Tanır: Aksaray, Taşkasap, Darıuşsifa sokak No: 2/1
MUHATAP: İstanbul Üniversitesi Senatosu Beyazıt — Şehir.

MEVZUU: Komünist ve komünistlere alet olan profesörler hakkında dilekçedir.

6435 sayılı kanunun tādiline mütedair tasarının İçişleri komisyonunda yapılan müzakeresi sırasında bazı milletvekillerinin profesörler arasında komünistlere alet olan zevatın bulunduğunu iddia etmesi üzerine Senatonuz bir tebliğ yayınlamış ve bu tebliğle Ankara Üniversitesi Senatosunun noktalarına iştirak ettiğini belirtmiştir.

Ankara Üniversitesi Senatosunun tebliğinde aynen şu satırlar yazılıdır:

"Bu ithamları ileri süren zevat, şayet ellerinde herhangi bir delil varsa bunu derhal selâhiyetli mercilere ve Üniversite Rektörlüğüne tevdi etmelidirler."

Senatonuz, Ankara Üniversitesi Senatosunun noktalarına iştirak etmiş olduğuna göre aşağıda yazılı delillere müstenit vesikaları derhal tahkik etmek ve mesuller hakkında gerek idari gerek kanuni takibat yapmak mecburiyetindedir.

Şimdiye kadar Senatonuz işbu hususta tarafımdan yapılan müteaddit şikâyetler daima örtbas edilmiştir. Bu itibarla resmi tebliğinize inanabilmem için evvelmürde Senatonuzun aşağıda yazılı vâkıalar muvacehesinde komünist ve komünistlere alet olan profesörleri üniversite sinesinden derhal çıkarıp atması şarttır.

VAKIALAR

LENİNİN METHİYESİ

1 — İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde İsmail Hikmet Ertaylan isminde bir profesör vardır. Bu profesör Lenine "Heykeli karşısında," adlı bir methiye yazmıştır. Bu methiye baştanbaşa komünizm telkinleriyle doludur. Bundan başka bu profesör 4 ciltlik Türk Edebiyatı Tarihi adlı eserinde Namık Kemal, Tefik Fikret gibi şairleri ilk Türk komünistleri olarak göstermiş ve buna mukabil Milli şairimiz Mehmet Akifi yerin dibine geçirmiştir. Bu eser Edebiyat Fakültesi Türkoloji şubesinin kütüphanesinde olup talebeliğimiz zamanında bizlere mecburi olarak okutulmuş ve halen de okutulmaktadır. Bu hususta Senatonuza müteaddit müracaatlar da bulunulmuş ve fakat hiçbir netice almamıştır.

İlimi kifayetsizliğinden dolayı Profesörler Meclisinde tekaüde sevkine karar verilen ve durumu senatonuz tarafından tahkik edilmekte olan bu profesör hakkında halen bir karar verilmemiş olması cabibiddikattir.

Bu vâkıalar karşısında böyle bir profesörü Üniversite sinesinde barındıran senatonuzun sa'saah tebliğine inanmıyorum.

NAZIM HİKMET KLİĞİ

2 — Edebiyat Fakültesinde komünist şair Nazım Hikmetin affedilmesi hususunda kızıl bir kampanya açılmıştır. Bu vesile ile Fakülte dahilinde korkunç bir komünizm propagandası başlanmıştır. Bu kampanyanın bayraktarlığını İsmail Hikmet Ertaylan, Mazhar Şevket İpsiroğlu, Macit Gökberk ve Ahmet Hamdi Tanpınar yapmışlardır.

Bir ilim mâbedinde bu profesörlerin bu şekilde faaliyetleri, senatonuzun yayınladığı tebliğ ile asla kabili telif değildir. İlimle uğraşacakları yerde kıpkızıl siyasetlere alet olan bu profesörler hakkında senatonuz maalesef herhangi bir idari tahkikat yapmamış ve bunlardan bazılarını tecil edencesine terfi ettirmiştir. Bu itibarla senatonuzun sa'saah tebliğine inanmıyorum...

ÇİÇEKPLASTA KOMÜNİZM NÜMAYİŞLERİ

3 — Edebiyat Fakültesinde Nazım Hikmetin affedilmesi hususunda kıpkızıl bir kampanya açıldığı sıralarda Lâlelide, Çiçekpalas salonunda muazzam nümayişler olmuştur. Bu nümayiş tertip eden komünist veya komünistlere alet olan kımse-

dan kurtarabilmek için muhakkak ki bir devlet vesayetine siddetle ihtiyaç vardır. Gerçi Üniversiteler kanununun 14. maddesine göre Millî Eğitim Bakanı Üniversitelerin başıdır. Hükümet namına üniversiteler üzerinde devletin idari vesayetini kullanabilir. Fakat Millî Eğitim Bakanının bu selâhiyeti mahduttur. Biz Millî Eğitim Bakanına verilen bu mahdut murakabe selâhiyetinin genişletilmesini daha hayırlı buluyoruz. Bundan başka Üniversiteler kanununun 49 uncu maddesinin de tamamıyla ilga edilmesini talep ve temenni ediyoruz. Zira bahis mevzuu olan bu maddeye göre "Üniversite öğretim mesleği üyelerinin görevleri dolayısıyla veya görevlerini yapmak sırasında işledikleri suçlar üzerine memurin muhakemat kanununun gerektirdiği ilk soruşturma, rektörün gereğine göre tayin edeceği bir veya üç tahkikçi tarafından yapılır., Halbuki rektörün seçeceği tahkikçiler umumiyetle mesul veya maznun durumunda olan öğretim üyelerinin en yakın arkadaşları veya en yakın dostlarıdır. Pek tabiidir ki arkadaş veya dostlar tarafından yapılacak herhangi bir tahkikatta da hakikatin tecelli etmesine imkân ve ihtimal yoktur. Bu maddeye göre rektör, dilerse tahkikat açtırabilir dilerse açtırmaz. Hele bir de rektör bu takdir hakkını daima mesul ve maznun durumda olan meslek arkadaşlarının lehine kullanacak olursa yani kanuni takibatın yapılması icap eden suçları takdir hakkına dayanarak örtbas etmiye çalışırsa o vakit âmme menfaatleri tamamıyla zarar görmüş olur. Bunun için rektöre tanınan bu vâsi selâhiyetin tamamıyla Millî Eğitim Bakanına verilmesini ve tahkik komisyonlarında da hükumeti temsil eden bir üyenin bulunmasını faydadan hali görmüyoruz.

Hiç şüphe yok ki Üniversiteler Kanununun yalnız bahismevzuu olan bu maddelerini tadil veya ilga etmek hâfi değildir. Biz Üniversiteler Kanununun baştan aşağı yeniden tetkike tabi tutulmasını ve bilhassa Üniversite ve Fakülte Organlarında profesörleri âdeta bir ilâh mertebesine çıkartan imtiyaz ve selâhiyetlerin tahdidini ve buna mukabil doçent ve asistanlara da profesörler gibi makul ve muayyen bir nisbet dahilinde hak ve selâhiyetlerin tanınmasını uygun buluyoruz. Bu arada telif eser vermiyen doçentlere, profesörlere ve Ord. Profesörlere tazminat verilmemesini ve Üniversiteler Kanununun 62. maddesinin turistik bir zihniyetle istismar edilmemesini ve hattâ döviz kaçakçılığı ihtimallerinin şumulü bir şekilde nazarı dikkate alınmasını üniversitelerimizin selâmeti namına hayırlı görüyoruz.

Türk milletinin mümessili olan yüksek makamınızda, teşrii selâhiyeti ve icra kuvveti tecelli ve temerküz ettiğine göre artık İstanbul Üniversitesinde ve bilhassa Edebiyat Fakültesinde vakua gelen bütün bu kanunsuz ve keyfi hareketlerin bir an evvel önlenmesini ve icap eden tedbirlerin alınmasını hassaten rica ve istirham ediyoruz.

En derin saygılarımızla

31 Mart 1956

AHMET RAUF TANIR

ler arasında Edebiyat Fakültesine mensup olanlar da vardır. Bunlar arasında Edebiyat Fakültesinde talebe olup ta İstanbul Ağır Ceza Mahkemesinde komünistlikten mahkûm olan ve mahkûmiyetleri kesbikatiyet eden talebeler, maalesef o zamanın yönetim kurulu tarafından cezalandırılmamışlardır. Bu sabıkalı komünist talebeler hakkında o zamanın yönetim kurulu herhangi bir idari takibat yapmamış ve bunların bir an evvel mezuniyetini sağlamıştır.

Buna mukabil Edebiyat Fakültesinde Nazım Hikmet taraftarları ile mücadele eden milliyetçi gençlere her yerde her zaman fenâhıklar yapılmış ve bunlar daima mağdur edilmiştir.

Bu elim hâdiseler karşısında senatonuzun sa'saalı tebliğine inanmıyorum...

MÜSECCEL KOMUNİSTLERİ TAYİN VE İNHA

4 — Edebiyat Fakültesinde Nazım Hikmet Klığı, müseccel komünistleri Fakülteye inha veya tayin etmek için ellerinden gelen her türlü faaliyet ve melânetleri yapmaktan çekinmemişlerdir. Ben bu klığın bu kıpkızıl faaliyetlerini delil ve vesikalarla ispat etmiye hazırım. Bu kıpkızıl faaliyetler senatonuzun tebliği ile kabili telif değildir. Bu itibarla senatonuzun sa'saalı tebliğine inanmıyorum...

NAZIM HİKMET HAMİLERİ TARAFINDAN YOK EDİLEN DOSYA

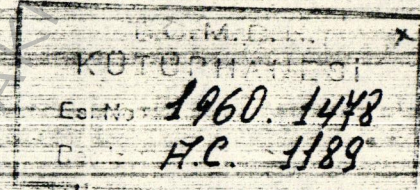
5 — Edebiyat Fakültesinde sarhoş bir profesör, sarhoş bir talebesiyle gayriahlâki hareketlerde bulunmuştur. Bu profesör hakkında valî şikâyetimiz bize düşman olan Nazım Hikmet Klığı tarafından örtbas edilmiş ve buna mukabil her türlü tezyir, iftira ve sahtekârlarla bazı masum talebeler haksız olarak cezalandırılmıştır. Bu talebelerin cezalandırılmasına sebep olan hâdisenin bir komünist komplosu olduğuna dair yapılan resmi müracaatlar, komünistlerin faaliyetlerine dair ibraz edilen vesikalar ve işbu hususta tanzim edilen resmi tahkikat dosyası yine Nazım Hikmet hamileri tarafından yok edilmiş bulunmaktadır. Komünistlere ait resmi tahkikat dosyası, kaybedildiğinden ve bunların yerine bir takım sahte zabıtlar tanzim edildiğinden bahisle senatonuza yapılan müracaatlar maalesef baştan savma bir kararla örtbas edilmiştir.

Bu fiâclalar karşısında senatonuzun sa'saalı tebliğine inanmıyorum...

N E T İ C E

Edebiyat Fakültesinde komünist ve komünistlere alet olan öğretim üyeleri hakkında elinde bir sürü delil ve vesâik vardır. Senatonuzun işbu hususta tahkikat açmıya cesareti varsa ben de bu iddialarımı isbat etmiye hazırım. Bu dilekçemi tetkik edecek olanlar belki beni ceza almış kınar bir talebe telâkki edebilirler. Belki bu şikâyetlerimin gayzükünden mütevellid olduğunu ileri sürerek beni her zaman olduğu gibi haksız çıkarmıya çalışabilirler... Bu tarzda düşüneniye karşı şunu söylemek isterim ki; ben o haksız ve adaletsiz cezayı almadan önce de bu Nazım Hikmet Klığı ile senelerdenberi mücadele etmişimdir. Esasen cezalandırılmamın haklı sebebi de Nazım Hikmet Klığı ile mücadele etmem ve onların Fakülte dahilindeki gayriahlâki ve gayrikanunî hareketlerini meydana çıkarmamdır. Senatonuzun yukarıda madde madde sıraladığım hâdiseler hakkında gereken tahkikatı yapmasını saygılarımla dilerim.

Ahmet Rauf TANIR

NAZIM HİKMET HAMİLERİ TARAFINDAN YOK EDİLEN RESMİ DOSYA.

Edebiyat Fakültesi eski öğrencilerinden Rauf Tanır'ın fakülte'deki komünistlere ait şikâyetlerini ihtiva eden resmi tahkikat dosyasının yok edilmesi üzerine, mesuller hakkında bir dava açılmıştır.

Bu davanın evvelki gün cereyan eden duruşmasında, dâvacı Rauf Tanır, yok edilen dosyanın içerisindeki vesika ve delillerin nelerden ibaret olduğunu mahkemeye açıklamıştır.

Univerte ve aydınlar çevresinde geniş bir alâka uyandıran bu açıklamada Rauf Tanır, Prof. Macit Gökberk ile Prof. Mazhar Şevket İpsiroğlu'nu itnam etmekte, dosyanın kayboluşunda da birinci derecede mes'ul olarak Dekan kâtibi Sabri Erkin ile Prof. Macit Gökberk'i göstermektedir.

Milliyet'ten

Bundan bir müddet evvel, Edebiyat Fakültesinin eski talebelerinden Rauf Tanır, fakülte'deki bazı profesörlerin komünist olduklarını iddia etmiş ve o zamanlar çıkan bir gazetede devamlı neşriyat yaptığının, Fakültenin prestijini tarstığı iddiasıyla Dekanlık tarafından mahkemeye verilmişti.

Mahkemeye, iddialarını ispat için bazı vesikalar ibraz eden Rauf Tanır'ın tahkikat dosyası, muhafaza altında bulunduğu Edebiyat Fakültesinden istendiği zaman, mevcut olmadığı, kaybolduğu bildirilmişti. Bunun üzerine mesuller hakkında yeni bir dava açılmıştır. Davanın dünkü celsesinde dâvacı Rauf Tanır, kaybolma hâdisesinde tamamiyle eski Dekan Profesör Macit Gökberk, Profesör Mazhar Şevket İpsiroğlu ve sekreter Sabri Erkin'in suçlu olduğunu ileri sürerek, dosyaların içinde hangi evrakların bulunduğunu bildirmiştir. Dava başka bir güne tâlik edilmiştir.

İstanbul Ekspres'ten

Edebiyat Fakültesi aleyhine, bu Fakültenin eski öğrencilerinden Rauf Tanır tarafından açılan dâvaya muvazi olarak aynı şahsın avukatı İstanbul-C. Savcılığı vasıtasıyla Maarif Vekâletine de bir müracaatta bulunmuştur.

Dâvacı bu dilekçede "Resmî tahkikat evrakını ve komünistlere ait suç delillerini yok ederek bunların yerine sahte zabıtlar tanzim,, ile suçlandırdığı eski Dekan Prof. Macit Gökberk ve Dekan kâtibi Sabri Erkin hakkında Vekâletin murakabesi altında bir tahkikat açılmasını, ayrıca uğradığı zararlar karşılığı 3000 lira maddî tazminata mahkûm edilmelerini istemektedir.

Dilekçede, ayrıca, Edebiyat Fakültesinde solcu bir klığın mevcudiyeti ile onların gayri kanunî ve gayri ahlâki faaliyetlerinden de bahsedilmekte, bu iddialara muktedir buldukları ilâve olunmaktadır.

Milliyet'ten

Prof. I. Hikmet Ertaylan'ın Lenin'e yazdığı methiye

ZEKİ VELİDİ TOGAN DİYOR Kİ...

"Memleketimizde solculukla tanılan çevrelerin müstesrikler kongresini menfi nazarlarla karşıladıkları daha ilk günlerde bunu Unesconun ve Amerikalıların propaganda planlarına dahil bir teşebbüs diye vasıflandırmalarından anlaşılmuştur. Daha 21 Haziran tarihinde bazı gazetelerde "Meçhul bir kaynakta,, bu kongrenin çağırılması aleyhinde bir yazı dağıtılmıştı. Kongre yaklaşıkça Tass Ajansı muhabiri MİRANOV, tertip ve icra komitesini bir kaç defa ziyaret ederek "Size Unesco nasıl yardım ediyor, Amerika ve İngiltereden çok mu delege geliyor,, gibi sualleri tekrarladı durdu. İsimleri SOLCULUK davası yüzünden siyasete karışmış olan İki vatandaşın kongreye iştirak ettirilmemiş olmasını da gazeteler ve delegeler arasında bir hâdise vesilesi yapmaya çalıştılar. Hatâ kongrenin açılış oturumunda bu yüzden sözlü soru takrirli vererek bir iskandal çıkarmak istediler. Gazeteci sıfatıyla kongreye ve seksiyon mesaisine katılanları da kongre sevk ve idaresini kötülemek ve karıştırmak, delegeler arasında kötü propagandalarda bulunmak hususunu ihmal etmediler. Buna rağmen kongre muvaffak olunca Sovyet muhipleri ve ajanların acılarını matbuat sayfalarına da aksettirdiler. Rus, İngiliz, Fransız ve Alman dillerinde dört mecmua şeklinde çıkan ve Rus haricîyesinin başlıca propaganda organı olan NOVEYE VREMIA dergisinin 47 nci sayısında (Moskova, November, 1951) "İstanbul Şarkiyatçılar kongresi,, ünvanlı yazısının esaslı noktalarını aşağıya veriyorduz..... (XXII Müstesrikler kongresi, mesaisi ve akisleri. Sah. 44)

"Sovyet dergisinin bu yazılarındaki yalanları (320 febliğden 4 den başkasının kâmilmen İslâmiyet ve Türklüğe ait olması, atmeydanı kazıları dolayısıyla gıya seksiyon müzakerelerinde Türklerin takbih edilmiş olması, Unesco mümessillerine atfolunan sözler, kongrenin hıgısızlık yüzünden yavaşça dağılması, Müstesrikler Birliğinin müzakeresiz kongreden geçirilmesi v.s...) açıklamaya hacet yoktur. YALNIZ YENİ İSTANBUL GAZETESİNİN 23.İI.1951 TARİHLİ NÜSHASINDA İNTİŞAR EDEN AYŞE NUR İMZALI YAZININ HATIRLANMAMASI İMKAN-SIZDIR.

ASIL İSMİ AZRA ERHAT OLDUĞU, SOLCULUK YÜZÜNDEN BİR VESİLE İLE ANKARA ÜNİVERSİTESİNDEN ATILDIĞI VE BİZİ TÜRK KÜLTÜRÜNE ADETA İHANETLE İTHAM ETTİĞİ HALDE KENDİSİNİN ASLEN TÜRK OLMADIĞI SÖYLENEN MAKALE SAHİBİNİN BU SÖZLERİ VE SOLCULUKLA TANINMIŞ TÜRK FOLKLORÇUSUNA VE DİĞER BİR SOLCUYA SÖZ VERİLMEDİ DİYE VE DİĞER VESİLELERLE KONGRENİN SEVKİ İDARESİNİ KÖTÜLEMEK YOLUNDA DİĞER YAZILARI, KONGREYİ ZİYARET ETMİŞ OLDUĞUNU SOVYET DERGISİNDEN ÖĞRENDİĞİMİZ GİZLİ BOLŞEVİK MUHABİRİ İLE TÜRKİYEDE SOLCU OLARAK TANILAN BİRİNİN DÜŞÜNÜŞ VE KÖTÜLEME TARZLARININ NE KADAR MUVAZİ YÜRÜDÜĞÜNÜ GÖSTERMEKTEDİR..." (XXII Müstesrikler kongresi, mesaisi ve akisleri. Sah. 47,48).

* * *

AZRA ERHAT EVVELÂ EDEBİYAT FAKÜLTESİNE MAHUT KLİK TARAFINDAN RITTERİN TERCÜMANI OLARAK ALINMIŞ VE BİLÂHARE ZAFER TAŞLIKLIOĞLUNA YAPILAN BİR SÜRÜ HAKSIZLIKLARLA ONUN YERİNE TAYİN EDİLMEK İSTENMİŞTİR. FAKAT ZEKİ VELİDİ TOGANIN BU MÜDAHALESİLE MAHUT KLİK BU MENFUR TEŞEBBÜSÜNDEN SARFINAZAR ETMİŞTİR.

هیکمتی قازیم

اد حکمت

عالم نامیدی؟ بر قازا زدن بلایه
انسان نه ایدی؟ بر سوژی محکوم
بر زمره به جنتی، سعادتلی بو
بر زمره به منوع ایدی بر تحفه سر
کولمک نه، سهوئتمک نه، قورلم بوی
کولمکنی، حوسکنی، کولمک بوی
محتاج اولانک حقی آلمه ننه ویرلم
بو قورلمی، ده نیریمه کولمه، بیل
انلر چه نه، تن، اغلا، شولنه، نغمه
هجران ایله، خسران ایله، هب اشچی کولم
بیر ایدی، دینیکلی، سوؤ کلمی و
انلر چه سفاتلر، محکوم ایدی روحیه
انلر چه جو حوقلار، اوجو سوؤ کولری بو کولم
تورای بیدی، رهو اجمعی، من اولان
بر کیمسه حقیق، بولور ویر بیدی
بیر چارم، کینلر ده کینلر کولم
بر ناملا باش آق سون دو کین آق ماردی
بر باند اغر وویله، سر وویله، اصابت
بر باندا المنزله شریعت، ده لاله
چاره بیتمه، اسس سر چه، حقیق
انلر چه دوام اشدی، و حوقلر، سادله

سن مزاجه صدمه مزاجه دشواری و تپش
 در بخت پر باران نورانی
 لازم بودنی عالمه بر کوه، دیمش
 بر کوه که قوشون او خلاص بازشی
 قوشون و بوتون خانی سعادت بر پیشانی
 آسین نوکینه اشجیرک بازه آمدنه
 بر بازه حیات، بازه جهان تازه و زنگین
 بر عینده آمله بر آینه آل... بر آینه آل که
 انسانلاری انسانلارا سود بر مکه معطوف...
 تکمیل املی، غایبی مقصودی و بنگه
 اولشتندی بوتون عمری بو مقصودینه مصروف...
 دنیاده بوتون کوزله دیککی، سودیککی اویندی،
 کورمشدی قیزیل دیککی آیدنق ائیندی
 محکم بشرک فتنه حریشی نویسی
 بویتاشی او رها گار بخر آیشته «آمین» دئی
 هر مزاجه «آمین» آختدیغی شهر اهل نوکینه
 بر هیکن غمرا اولاجاق اینلره زنده:

شؤ انلار و وظیفه لر:

- 1- داعر مشهوره هاسی اجتماعی صندری دارشیلشدیر.
- 2- سنویمی سیرا آکادام.
- 3- حکومده مین آیدنه.
- 4- مشورمتدن الهام آیراق دهلی و بوقول صنف حقلیندا ایلمه شی.
- 5- حیاتیش مشور آیدنه.

İşte bu profesör halâ Edebiyat Fakültesindedir...

PROFESÖR ŞEKİP TUNÇ DİYORKİ...

— "Klik meselesi yeni bir hâdise değildir. Eski Darülfünun bu yüzden yıkılmıştır. O zamanın Maarif Nazırı, Edebiyat Fakültesine resmen "kenanızı düzeltiniz,, ihtarında bulundu. Bir gün hükümet, naçar katarak, Darülfünunun kapılarını kapadı. Yeni Üniversite bu suretle doğdu. Fakat ne yazık ki insanlar değişmemiş, aynı hastalığın nüksettiği maatteessüf görülmüş ve bugün nihayet ortaya çıkmıştır. Yeni Fakültede hizipleşmenin ilk tohumu, Almanyadan tahsilden gelenler arasında ve onlar tarafından atılmıştır. Bu insanlar, Alman kültürünün üstün olduğu dâiyelerini takviye etmek için, Türkçe bilimyen Alman profesörleri — bir ikisi müs tesna — istedikleri istikamette yürütmeğe muvaffak oldular. Fakülte meclislerinde rey sahibi olan bu profesörler, mecliste mühim bir grup teşkil etmiş ve karar verilmesi icab eden herhangi bir meselede, hizib âdeta bir parti halinde yekvücut olarak, reylerin muvazenesinde mühim bir âmil olmuştur. Durum bu hale gelince, fakülte dekanlığının da onlara inhisar etmesi, bu bakımdan tabii bir netice olarak görülmüştür. Hiziblerin birinin başında, sevdiğim ve kıymetini takdir ettiğim, talebem Mazhar Şevket İpsir vardır. Kendisine tutulan yolun yanlış olduğunu daha Fındıklıda tedrisat yapıldığı zaman defaatle söylemiştim. Diğerinin başındaki de gene talebem olan Prof. Macid Gökberktir ve bu sevdiğim talebemi de, aynı şekilde ikaz etmiştim.

Hizipleşmek bir ilim müessesesi için doğru olamaz. Fakülteler ihtilâl yeri değil, ilim yeridir.,,

TÜRK - ALMAN KÜLTÜR MÜNASEBETLERİ HAKKINDA Dr. ADENAUER'E MEKTUP

Yazan:
Doç. Dr. CAHİT TANYOL

Birkaç yıl önce memleketimize davet edilen Heimzoth adlı bir felsefe profesörünün fakültemizde yapmış olduğu manevî tahribatı zikretmekle iktifa edeceğim. Bu zat Alman kültürünün dışında yetişen bazı genç ilim mensuplarının istikbalile oynamış, kendisine tevdi edilen habilitation tezlerini üstünkörü tercüme ettirerek, önceden telkin edilen fikirlere göre rapor tanzim etmiştir. Bu zatın vukuf ve selâhiyeti olmayan sahalarda vermiş olduğu fetvanın kötülükleri halâ devam etmektedir. Uzağa gitmeğe lüzum yok. Daha bir kaç ay önce, halen Edebiyat Fakültesinde çalışan Profesör Ritter, bir Macar komünisti ile evlendiği için Ankara Üniversitesinden çıkarılan bir bayan doçenti kadroya almak için zümrenin tabii namzedi olan ve hayatını, istikbalini bu işe vakfeden bir diğer doçenti ekarte etmeye çalışmış; on iki yıl önce memleketimizi terkeden bir Alman profesöründen namzedler hakkında rapor istemek gibi garabetlere düşmüş ve ilgili zümredeki öğretim elemanlarının fikirlerini dahi almaya lüzum görmemiştir.

Excellence, bir haftadan beri memleketimizde misafir bulunuyorsunuz. Türk halkının ve Türk hasmının yüksek şahsınızda Alman milletine karşı duymuş olduğu candan alâka ve sevgiyi yakinen görmüşsünüzdür. Milletlerin birbirleriyle anlaşmalarında umumî halk efkârının müsbet menfi büyük bir rol oynadığı şüphesizdir. Birçok milletlerin siyaset adamları ve intellektüelleri halkları birbirine yaklaştırmak için çeşitli ve yorucu bir mesal sarfetmek mecburiyetindedir. Türk halkının Alman milletine karşı duymuş olduğu ananevi güven ve takdir hisleri her iki milletin birbirine kardeşçe yaklaşmasını yorulmadan mümkün kılacak müsait ve tabii bir zemin hazırlamış bulunuyor. Bu, her iki millet için de büyük şanstır. Bu şanstan faydalanarak ananevi Türk - Alman dostluğunu sadece sempati ve politik münasebetlerin kadrosunda bırakmakla yetinmiyerek onu daha esash temellere dayandırmak mümkün olacaktır. Bu da ancak kültür münasebetlerinin çok sağlam ve sarsılmaz temellere dayanmasıyla gerçekleşir. Gazetelerde çıkan havadislerden öğreniyoruz ki, kıymetli şahsiyetiniz Türk - Alman dostluğunu sadece siyasi ve iktisadi sahalarda değil, aynı zamanda kültürel sahada da gerçekleştirmek ümidini bizlere telkin etmektedir. İşte yüksek şahsiyetinize hitabımın asıl sebebi budur. Milletler birbirlerini tanıma dıkça, sevmedikçe ve tamamlamadıkça devamlı bir sulhun teminine imkân yoktur. Ebedî sulh, siyasi nizamnâmelerle değil, kültür kaynaşmalarıyla kurulur. Politika, milletleri birbirlerine ancak menfaatlerle bağlar. Fakat Beethovenin, senfonileri, Goethe'nin muhteşem dehası ve Kant'ın ahlâk kanunları insanların mahrem varlığında yepyeni ve müşterek bir âlem yaratır. Buna inandığım için dir ki, gazetelerde, "Türk - Alman kültür münasebetlerinin yakında bir kültür anlaşması akdi suretiyle gelişmesi hususunda mutabık kalmıştır." havadisini okuduğum zaman hem sevindim, hem derin derin düşündüm. Sevindim çünkü memleketimin Alman kültüründen faydalanacağı birçok hususlar vardır. Genç Türk nesillerini Alman felsefesinin ve Alman ilminin feyizli rüzgârına mâruz bırakmak ve onun engin romantizmini memleketimizde gerçekleştirmek bizim en büyük ideallerimizden biridir. Derin derin düşündüm çünkü, genç Türk Cumhuriyeti kurulduğu gündenberi yüzünü Almanya'ya ve onun zengin kültürüne çevirdiği halde, netice maalesef müsbet ve verimli olmaktan çok uzak bulunuyor. Bu verimsizliğin sebeplerini vâzıh olarak bilmek müstakbel kültür münasebet-

lerimizi aynı hatalara düşürmekten kornyacaktır. İşte bu limitle, Türk kültürü için çok hayati ehemmiyeti halz olan bazımüşahedelerimi arz etmeyi faydalı buluyorum. Türk Üniversiteleri, gerek kuruluş ve gerekse işleyiş anlarında en çok Alman Profesörlerinden faydalanmıştır. Fakat maalesef bu Profesörlereden mühim bir kısmı memleketimize faydalı olmaktan çok daha fazla zararlı olmuşlardır. Bunların hareketleri bazan askerî mahkemelerimizi ve bazan Türkiye Büyük Millet Meclisini meşgul edecek kadar ehemmiyet kazanmıştır. Devletimiz bütün Alman profesörlerini genç Türk nesillerine Avrupa kültürünün esaslarını öğretsinler diye davet etmiştir. Öyle iken gelen profesörler, Türk milletine karşı vermiş oldukları zımmı taahhüdü unutarak, bir takım şahısların ve kliklerin emrine girmişler ve ilmi selâhiyetlerini kötüye kullanmışlardır. Bu hal bilhassa Türk Üniversiteleri muhtariyet kazanma daha bâriz şekilde görülür olmuştur. Türk Üniversiteler kamunu, yabancı profesörlere, Türk profesörlerine vermiş olduğu aynı ilmi ve idari selâhiyeti bahşeder, buna karşılık onları sadece vicdan ve ahlâki mesuliyet duygularıyla başbaşa bırakır. Halbuki idari meseleler daha fazla hukuki mevzuata dahildir. Öyle iken ecebî profesörlerin hudutsuz selâhiyeti hiç bir hukukî mesuliyetle tahdit edilmiş değildir. Bu, Türk milletinin Batı dünyası aydınlarının ahlâkına karşı beslemiş olduğu itimadın en büyük delilidir. Fakat maalesef kanunlarımızla tasrih edilen bu itimat, bazı bilim dallarında menfi neticeler vermiştir. Yıllarca memleketimizde çalışan birçok Alman profesörleri kendilerinden umulan faydaları veremedikleri gibi zararlı da olmuşlardır. Başkan buldukları zümrelerde bir çok kıymetli Türk gençlerini, sırf Almanca bilmiyor diye, baltalamışlar ve onları meyüs etmişlerdir. Böylece bazı fakültelerimizde Alman profesörlerinin idari ve tedris selâhiyeti bir takım şahısların kin ve ihtirası uğruna seferber edilmiştir. Bunun vicdanlarda uyandıracığı fevramı tasavvur buyurabilirsiniz. Bu hususta uzun uzun misaller verecek değilim. Sadece bir kaç yıl önce memleketimize davet edilen Heimzoth adlı bir felsefe profesörünün fakültemizde yapmış olduğu manevî tahribatı zikretmekle iktifa edeceğim. Bu zat Alman kültürünün dışında yetişen bazı genç ilim mensuplarının istikbalile oynamış, kendisine tevdi edilen habilitation tezlerini üstünkörü tercüme ettirerek, önceden telkin edilen fikirlere göre rapor tanzim etmiştir. Bu zatın, vukuf ve selâhiyeti olmayan sahalarda vermiş olduğu fetvanın kötülükleri halâ devam etmektedir. Uzağa gitmeğe lüzum yok. Daha birkaç ay önce, halen edebiyat fakültesinde çalışan Profesör Ritter, bir Macar komünisti ile evlendiği için Ankara Üniversitesinden çıkarılan bir bayan doçenti kadroya almak için zümrenin tabii namzedi olan ve hayatını, istikbalini bu işe vakfeden bir diğer doçenti ekarte etmeye çalışmış; on iki yıl önce memleketimizi terkeden bir Alman profesöründen namzedler hakkında rapor istemek gibi garabetlere düşmüş ve ilgili zümredeki öğretim elemanlarının fikirlerini dahi almaya lüzum görmemiştir.

Kıscası: Üniversitelerimizde bazı Alman profesörlerine karşı duyulan antipati ile halkımızın Alman milletine karşı duyduğu sempati arasında bir tezad göze çarpmakta ve bu şartlar içinde onların vücudu ilim yuvalarında klik teşekküllerine sebep olmaktadır. Türk - Alman kültür münasebetlerinin müstakbel gelişmesini verimli esaslara bağlamak için bu noktaların vukufunuza arzını bir Üniversite mensubu sıfatıyla kendime vazife bildim. Ve sırf bu endişe ile, memleketimize şeref vermeniz fırsat sayarak dikkatinizin uyanıklığından faydalanmak istedim. Bir sürprize benzeyen bu yazım, Türk - Alman kültür münasebetlerini sağlam temellere bağlamak hususunda faydalı bir ikaz vazifesi görebilirse kendimi bahtiyar sayar, en derin hürmetlerimin kabulünü rica ederim.

REKTÖRE BİRİNCİ MEKTUP

Muhterem efendim,

Edebiyat Fakültesi profesörler meclisini idare eden klikler (Mazhar Şevket İpşir ve Macid Gökberk bu kliklerin başındadır), bir kaç senedenberi yeni bir tabiiye tatbik etmektedirler. Şöyle ki: Peşinen kararlaştırdıkları bir mesele üzerinde mutabık iddialarında ne kadar haklı olurlarsa olsunlar hiç bir itirazda bulunmamak, baş sallamak, reylerle müraacaat edince de bildiklerini okumak yolunu tutturmuşlardır. Fakültenin menfaatini her şeyin üstünde tutan sekliz on profesörün söylediği sözler ne kadar akla, mantığa, iz'ana, akli selime mutabık olsun daima ekal-iyette kalmaya mahkûm olmaktadır. Bu sebepten dolayı yelse düşün bu profesörler şu son aylarda beyhude konuşmaktansa susmayı tercih etmişlerdir.

Edebiyat Fakültesini ucuruma götürme kliklerin bu indî ve keyfî hareketlerine ancak Senatonun mesleki vicdana istinad edecek objektif kararları müessir olabilir. Bu sözlerimi Üniversitenin ve Fakültenin hayrına çalışan bir profesörün samimi temennileri olarak kabul buyurmanızı rica ederim.

Afif Erzenin profesörlüğe terfîni derpîş eden karar bugünlerde Senatonuza arz edilecektir.

Fakültemizde bugün şu kürsülerin profesörlüğü yoktur:

1 — Fransız Edebiyatı kürsüsü: Bu kürsüde hiç bir Türk profesörü yoktur. Talibler de üç kişidir: Cevdet Perin (16 senelik), Adile Ayda (14 senelik), Süheylâ Bayrav (5 senelik).

2 — Pedagoji kürsüsü: Merhum Sadreddin Celâlden ihlâl eden bu kürsü üç senedenberi liyakatle Refia Şemin tarafından idare edilmektedir (14 senelik).

3 — Grekçe - lâtince kürsüsü: Faruk Berek idare etmektedir (12 senelik).

4 — İlkçağ tarihi kürsüsü: Bu kürsüde Afif Erzen, Arif Müfid Mansel'e bağlı olarak bazı dersler verir.

5 — Fiziki coğrafya kürsüsü: Bu kürsüde doçent Sırrı Erine gibi çok kıymetli ve İsmail Çahşar gibi diğer bir doçent vardır.

Bu izahattan anlaşılacağı üzere Edebiyat Fakültesinde Cevdet Perin (16 senelik), Adile Ayda (14 senelik), Refia Şemin (14 senelik), Faruk Berek (12 senelik), Afif Erzen kabiliyeden, esersiz, üstelik en kıdemli bir doçenti profesörlüğe terfî ettirmek tehalükünün hikmetini kestirmek güç değildir. Yanında çalıştığı Profesör Arif Müfid Mansel'in dekanlık müfuzunu kullanması ve Afif Erzenin klikle sıkı fıkı dost olmasıdır. Üniversitelere verilen muhtariyetin bu şekilde sulistimâli günün birinde Üniversitemizin idare hürriyetini tahdide sevkedecek kararların alınmasına sebebiyet verebilir.

Velhasıl Edebiyat Fakültesinde işler çığırmadan çıkmıştır, profesörler meclisindeki klik teşkilâtının indî, keyfî ve hiç bir objektif kastasa istinad etmeyen haksız hükümleri yüzünden tarafsız profesörler ve genç öğretim üyeleri arasında kaynaşma son haddini bulmuştur.

Daha vahim hâdiselerin zuhuruna meydan verilmemesi için şimdiden tedbir al- düşün ve verilecek hükümlerde adaleti temin etmek riyaset buyurduğunuz Senatoya bir vazifedir.

Fakültemizin ve bilhassa Üniversitemizin selâmeti namına Edebiyat Fakültesinin bu haksız kararlarını Senatonuzun dikkatle nazarı tetkikten geçirmesini istirham ederim.

Bu vesile ile derin hürmetlerimin kabulünü rica ederim.

Bir Profesör
Cumhuriyet'ten

İKİNCİ MEKTUP REKTÖRE

Muhterem efendim,

Zatîalınıza takriben üç ay evvel bir mektup göndermiş ve Fakültemizdeki klikleri tafsilâtıyla izah etmiştim. Bu ilk mektubumun birer suretini yalnız Fakülte dekanlarına göndermiş, ikinci mektubumda olduğu iki gazeteye aksettirmemiştim.

Evvelâ sunu arz edeyim ki, 12 Ocak tarihli Cumhuriyet gazetesinde intişar eden: "Üniversitede klikler var mı, yok mu, bunu Fakülte Dekanları daha iyi bilir, bu âna kadar benim bu hususta bir bilgim yoktur., şeklindeki beyanatınız, biraz hayretimi mucib olmuştur. Bundan üç ay evvel yazdığım mektubun muhteviyatını unuttuğunuz, yahut hiç kale almadığımız zehabı, uyanmaktadır. Halbuki biz bu ilk mektubdaki ciddî ikazımız üzerine — ki bu klikler meselesi cümlemin malûmudur — harekete geçeceğinizi ve açılış nutkunda ehemmiyetle üzerinde durduğunuz Üniversite muhtariyetini sarsması muhtemel olan bu vaziyeti tahkik buyuracağınızı ümid ediyorduk. Ufak bir tahkik, bu klik meselesinin mevcudiyetini size ispat edecektir. Zaten bitaraf profesörler, bunu her tarafta mevzuu bahsettikleri gibi, klik mensubları da beyanatlarında — Mümtaz Turhan gibi — tefsir şekli pek tabii olarak kaçamak dahi olsa, vaziyetin doğruluğunu teslim etmişlerdir. Şayet ilk mektubum üzerine tahkikata girişmiş bulunsaydınız ne ikinci mektubu yazmak, ne de bir suretini Cumhuriyet gazetesine göndermek zaruretini hissetirdim.

Edebiyat Fakültesi klik mensubları bu mektuba karşı; acaba neden bu kadar asabiyet gösteriyorlar? Bu asabiyet, mektubun imzasız oluş keyfiyetinden mi, yok mu? Ve gene bu yüzden gayenin ilim yapmak yerine politika oyunlarına teca edilse muhteviyatının hakikatın tâ kendisi olmasından mı ileri gelmektedir? Takdiri, zatîalınıza bırakıyorum.

Edebiyat Fakültesi kliklerinin yaptığı sayılmakla bitmez. Hangisini ele alsam, bilmem ki. Hak edip de klik mensubu olmadıkları için terfî ettirilmiyorları mı? Yoksa ecri ve Hyakati olmadığı halde sırf klik mensubu oldukları için ne yapıp edip profesörlüğe terfî ettirilene mi? Ve bu yüzden meydana gelen garabetleri diğini mi ele alsam... Bunların her birini müşahhas misallerle ispat etmek mümkündür, bir tanesini tafsilâtıyla arz edeyim:

Fransız edebiyat kürsüsünde olup bitenler: Bu kürsüde hâlen dört doçent vardır: Cevdet Perin (16 senelik), Adile Ayda (14 senelik), Süheylâ Bayrav (5 senelik), Nesterin Diravna (2 senelik), Bunlar yetmişyirmiş gibi kadrosunu bekleyen (eylensiz) bir doçent daha mevcuttur (Adnan Benk). İstifraten şunu arz edeyim ki Edebiyat Fakültesinde halen otuz yakın kürsü mevcuttur. Doçent kadrosu da 50 kadar olduğuna göre kürsülere vasatî iki doçent dahi düşmemektedir. Halen kürsülerin bazılarında hiç doçent yoktur. Bazılarında ise bir, pek nadir olarak da iki doçent vardır. Meselâ kendi kültürümüzle alakalı eski Türk dili kürsüsü, yeni Türk edebiyatı kürsüsü, dört coğrafya kürsüsünden üçünde bir tek doçent bile yoktur. Keza felsefe tarihî kürsüsü, sistematik felsefe kürsüsü, tecrübi psikolojik kürsüsü de doçentsizdir.

Hal böyle iken, bir Türk üniversitesinde Fransız edebiyatı kürsüsünün bu derece boş doçentlere boğulmasındaki hikmeti merak buyurursunuz. Arzedeyim. Filhakika 1948 senelerinde Fransız edebiyatı kürsüsünde o zaman için bile kıdemli addedilebilecek iki kıymetli doçent (Cevdet Perin, Adile Ayda) mevcudken 1949-50 senelerinde bir üçüncü doçentin (Süheylâ Bayrav) kadroya alınması, bu da kâfi gelmiyormuş gibi bir dördüncü doçentin (Nesterin Dirvana) daha Fransız edebiyatı kürsüsüne alınması bitaraf bir nazarla Edebiyat Fakültesi kadrosunu gözden geçiren bir insanı hayrete düşürmez mi? Mesele açıktır: Fransız edebiyatı kürsüsünde bulunan kıdemli doçentlerin (Cevdet Perin, Adile Ayda) ikisi de birer şah-

BİR PROFESÖRÜN MEKTUBU ÜZERİNE

YAZAN :
PEYAMI SAFA

Edebiyat Fakültesinin artık dillere destan olan bu hazin durumuna nihayet
verdiremek elbette, senato başkanı sıfatıyla de sayın Rektöre düşen bir vazifedir.

Bu sütunda bir zamanlar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi için bir kaç
tenkidim çıktı. Bu fakültenin esersiz bazı profesörler elinde ne hâle geldiğini izah
etmiştim. Aylar geçti. Nihayet dün, bazı gazetelere, İstanbul Üniversitesi Profesörlerinden
birinin Rektöre gönderdiği mektup neşredildi. Orada, Edebiyat Fakültesindeki iki klüğün
Profesör Meclisine nasıl hâkim olduğu, fakültenin hayrına çalışan profesörlerin hangi
tertiplerle ekaliyette bırakıldıkları ve çeşitli kürsülerde 14, 15, 16 sene ders vermiş,
eser ve liyakat sabıbi doçentler dururken esersiz ve kırdemsiz namzetlerin profesörlüğe
nasıl getirilmek istendiği izah ediliyor ve deniyor ki:

"Velhâsıl Edebiyat Fakültesinde işler çığırından çıkmıştır. Profesörler Meclisindeki
klik teşkilâtının indî, keyfi ve hiçbir objektif kıstasa istinat etmeyen haksız hükümleri
yüzünden tarafsız profesörler ve genç öğretim üyeleri arasında kaynaşma son haddini
bulmuştur. Daha vahim hâdiselerin zuhuruına meydan verilmesi için şimdiden tedbir
almak ve verilecek hükümlerde adaleti temin etmek ri-yaset buyurduğunuz Senatoya
düşen bir vazifedir."

Mektubun sonunda mâhud kliklere mensup ve tarafsız profesörlerin üç kategoriye
ayrılmış listeleri de vardır.

Bu mektup beni hiç hayrete düşürmedi, çünkü bana hiçbir şey öğretmedi. Edebiyat
Fakültesi profesörleri arasındaki dostlarımdan ve ayrıca bana gönderilen bazı vesikalardan
öğrendiklerim, mektupta haber verilen klik oyunlarının içyüzünü bana çoktan anlamak
imkânını vermiştir.

Evet, bu fakültede esersizler ve liyakatsizler, telif eser, orijinal çalışma, kıdem ve
ehliyet sâhibi insanların terfi basamağında ayaklarını kaydırmak için, klüğün elindeki
oy pusulasını karpuz kabuğu gibi kullanmaktadırlar. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü
benden resmen isterse, mektuptaki iddiaları teyid mahiyetinde bazı delilleri kendisine
vermeğe hazırım.

Bugüne kadar, Edebiyat Fakültesi mevzuunda gazetelerde ve mecmualarda çıkan bir
çok tenkidlere ve iddialara karşı nedense alâkasız kalan Senatoyu harekete getirmek,
bütün o neşriyatı, iddia ve ihbarları inceleyen bir tahkik komisyonu kurdurup Edebiyat
Fakültesinin artık dillere destan olan bu hazin durumuna nihayet verdirmek, elbette,
Senato Başkanı sıfatıyla de, sayın Rektöre düşen bir vazifedir.

Mihliyet'ten

siyet oldukları için klike mutavaat etmek lüzumunu hissetmeleri şöyle dursun onlarla
mücadele etmişlerdir. Binaenaleyh klik mensuplarının ne yapıp edip bunları kürsünün başına
getirmemeleri lâzımdı.

Bu gaye ile daha o zamandan sistemli bir şekilde hareket eden klik ve mensupları
Mazhar Şevket İpsiroğlunun dekanlığından istifade ederek asistanlar fideliğinden klik mensub
Süheylâ Bayravı üçüncü bir doçent olarak Fransız edebiyatı kürsüsüne getirmişlerdir. Yalnız
bir mesele kalyordu, 1950 senelerinde doçentliğe getirilen Süheylâ Bayravın profesör olması için asgari kıdem olan beş senelik doçentlik
devresini doldurması icab ediyordu. Bu müddeti doldurmak için klik mensupları çoktandır profesör
namzedi olan iki doçent: (Cevdet Perin, Adile Ayda)ın terfiine sed çekmişler. Halen klik mensupları
Fransız edebiyatı kürsüsünde muradlarına ermiş bulunuyorlar. Süheylâ Bayrav esersiz de olsa müddetini
doldurmuştur. Süheylâ Bayravın profesörlük zeminini hazırlamakta klik mensupları geçen senedenberi
bu bayanın profesörlerin hemen kâffesi klik mensublarının delâletleriyle angaje edilmiş ve
klikin telkiniyle istenilen kimselere hakları da mîsbet, istenilen kimse hakkında da menfi rapor
verdirilmiştir. Bu cümleden olarak aynı teklikle bu ecebî profesörlere Cevdet Perin aleyhine raporlar
verdirilmiştir. Bu suretle Cevdet Perin klik tarafından sistemli bir şekilde iyice ezildikten sonra
sıra Adile Ayda'ya gelmiştir. Bu çalışkan doçent hanımın Mallarmee hakkında yazdığı son eserinin
Fransada büyük akisler uyandırması klik mensuplarını son derece telâşa düşürmüştür. Ney yapıp
edip bu muvaffakiyetini gölgeliyecek bir vaziyet ihdas etmek lâzım geliyordu. Çaresini kolayca
buldular: Hazırlanan bir komite ile iftiraya uğratıldı ve mesele ustahkla Senatoya aksettirilerek
cezalandırılması temin edildi.

Mektubumun Cumhuriyet gazetesinde neşrinden sonra klik mensupları böyle iki kıdemli ve kıymetli
doçent dururken Süheylâ Bayravı namzed göstermekten şimdilik çekinmiş olmalıydı ki bugünlerde
Cevdet Perinin namzedliği yeniden sayı olmağa başladı. Artık klik mensupları Adile Ayda
olmaktansa Cevdet Perini yeni bir manevraya kadar çaresiz tercih eder, görünmektedirler.

Bu suretle klik mensuplarının sayısız plânî hareketlerinden yalnız birini arz etmekte
sen birer fakat şimdi yaptığım gibi teferruath olarak ele almayı gerek sizeri gerekse efkârı
umumiveyi tenvir bakımından daha faydalı buldum.

Şunu da arz edeyim ki Edebiyat Fakültesi Profesörler Meclisinde kliklerin tesiriyle verilen kararların
indî ve keyfi mahiyette olduğuna sizde itminan uyandırıp tahkikata tevessül etmenizi temin edinceye kadar muhtelif meseleleri size ve efkârı
umumiveye arz etmeyi vicdani bir vazife bliceğim.

Bu vesile ile hürmetlerimin kabulünü rica ederim efendim...

Cumhuriyet'ten

YAZAN :
PEYAMI SAFA

REKTÖRÜN KÂĞIT SEPETİ

YAZAN :
PEYAMI SAFA

Birisi Rektöre imzasız bir mektup yollasa ve üniversitenin mahzenine bir bomba kondugunu ve saat üçü yirmi geçe binanın havaya uçacağını haber verseyse, yapılacak ilk iş mektubu yazanı mı, mahzendeki bombayı mı aramaktır?

İstanbul Üniversitesi Rektörüne "Bir Profesör," imzasıyla gönderilen anonim mektup, Edebiyat Fakültesinde heyecan uyandırmaya devam ediyormuş. Kim bu profesör? Bütün dava bu imiş. Evet, kim bu alçak, kim bu jurnacı, kim bu casus?

Fakülte profesörlerinin bir çoğu ihbar mektubunu yazanın alçaklığında mütefak. Fakat mektuptaki iddiaların kısmen veya tamamen hakikat olması ihtimali üzerinde duran yokmuş. İlle de ille, kimdir bu alçak!

Anonim mektup, her zaman kötü niyetin vesikası değildir. Eğer bu profesör, Edebiyat Fakültesinin ıslahı için iyi niyetlerle makaleler yazmış, bazı arkadaşlarının cezaya çarptığını ve üniversitede fikir ve hürriyetin masun olmadığını görmeyseydi, hiç şüphesiz mektubuna imza atacaktı.

Bir mektupta imza olup olmaması, ileri sürülen iddiaların doğru olup olmadığını kestirip atmak için, tek başına bir delil değerini haiz değildir. Birisi Rektöre imzasız bir mektup yollasa ve üniversitenin mahzenine bir bomba kondugunu ve saat üçü yirmi geçe binanın havaya uçacağını haber verseyse, yapılacak ilk iş mektubu yazanı mı, mahzendeki bombayı mı aramaktır?

Gecenlerde, Paris'te, imzasız bir mektup, Notre - Dame Kilisesine bir bomba kondugunu haber vermisti. İlk iş bombayı arayıp bulmak oldu. Demek ki imzasız mektuplar bâzan bir hakikati, hem de korkunc bir hakikati haber verebilirler. Edebiyat Fakültesinin ilk endişesi bu ihbarın doğru olup olmadığını araştırmak olmaydı.

O tarafa hiç yanasılması da. Fakültede işlerin pek yolunda gitmediğini ve mektup sahibini az çok haklı olduğunu düşündürmez mi?)

Sayın Rektör de bir gazeteve "Mektubu sepete attım," demiş. başka bir gazeteve de, bu mesele üzerinde ciddiyetle durduğunu söylemiş. Hangisi doğru? Birinden biri yanlış olduğuna göre, Rektörün onu tekzip etmesi lâzım gelmez miydi?

Rektörden ümidimizi kesmek için henüz daha ciddi bir sebep yoktur. Fakat bir kaç gazetenin neşriyatıyla halk efkârına mal olmuş bir meseleyi kâğıt sepeti ile de, susmakla da halletmenin kolay olmadığını sayın Rektörün pek iyi bildiğini ümit etmek isteriz. Yoksa Rektörün kâğıt sepetinde kimbilir daha ne mühim dâvalar vardır, diye düşünmeler mâzur görülmezler mi?

Milliyet'ten

Büyük Millet Meclisinde, profesörlerin Vekâlet emrine alınmaları hakkında ta'niyan maddenin kaldırılmasını isteyenlere karşı, maddeyi müdafaa edenler, profesörlerimiz arasında komünistler bulunduğunu söylemişler. Madde muhafaza edilmiş. Üç Üniversitemizin Senatoları, ayrı ayrı, bu isnadı reddettiler ve gençliğin milli bir terbiye aldığına bize temin etmek istediler.

Profesörlerimiz arasında komünist var mı?

Bu suale menfi cevap verebilmek için üç beş gün gibi kısa bir müddet kâfi değildir. Türkiyede komünizm kanun dışı bir akidedir. Ona inanan veya sempati duyan bir profesör bu inancını elbette gizler. Fakat mahudların pek iyi bilinen taktiği ile, Atatürkçülük ve inkılâpçılık maskesi altında, gençliğin ruhunu en canlı millî geleneklerden, tarîh suurundan, mukaddes duygusundan ve mânevî değerlere karşı saygıdan uzaklaştırmak için telkinlerine devam eder. Bu profesörler arasında Zekeriyâ Sertel'le birlikte propaganda broşürü yayımlanmış olanlar hâlâ kürsülerini muhafaza etmektedirler. Nâzım Hikmet'in affı dilekçesini imzalamak için Edebiyat Fakültesi odalarını kapı kapı dolaşanlar kürsülerini hâlâ muhafaza etmektedirler. Ankara Üniversitesinden komünist olduğu için koğulan bir Doçenti İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine sokmak için aklını gayret sarfedenler kürsülerini muhafaza etmektedirler. Paris'te komünist Güzin Dino'nun evindeki toplantılara, Fransız Komünist Partisinin kongresine iştirâk ettikleri iddia olunanlar kürsülerini muhafaza etmektedirler.

Üniversitelerimizde bütün yeraltı faaliyetlerini takip eden birer teşkilât var mıdır ki, Senatolar tevâtür halini almış bütün bu rivayetlerin doğru olup olmadığını bilsinler. Böyle bir teşkilât olmadığına göre, ileri sürülen iddiaları tahkik etmeden "Bizde komünist yoktur," hükmünü veren Senatoların kararı hangi esaslı incelemelere dayanıyor?

Üniversitelerimiz ştedenberi bu iddiadadırlar. Fakat iddialarına rağmen mahkemelerde komünistlik propagandası yaptıkları sabit olan profesörler ihraç edilmişlerdir. Üç sene evvel tevkif, muhakeme ve hapsedilen 167 komünist, arasında bir çok Üniversite mensubu da vardır.

Türkiyede gizli komünist faaliyetlerini takip eden teşkilâtların bütün şüpheli ve sicilileri tesbit eden dosyaları mevcuttur. Üniversitelerimizin Senatoları hangi toplantılarında bu dosyaları dikkatle — hattâ dikkatsiz! — gözden geçirmişlerdir?

Tahmin ve rivayet üzerine hiç kimse suçlandırılmaz. Fakat tahkiksiz ve tetkiksiz hiçbir iddia da toptan reddedilemez.

Eğer Üniversitelerimizde komünist hocalar varsa ve eğer Senatolar bunların "Biz komünist'iz, bizi yakalayınız, koğunuz!," diye avaz avaz bağırmaclarını bekliyorlarsa, millî uyanıklık dereceleri ve zekâ seviyeleri hakkında iyi bir not almazlar.

Rektörlerin ve Senatoların vazifeleri, millî varlığını tehdit eden bir mevzuda "yoktur," hükmünü verip yorgana başına çekmek değil, her ihtimale karşı uyanık durarak bugüne kadar Türk gençliğini telkin ve tesir altında bulundurduğu mahkeme kararlarıyla sabit olan düşman propagandasından korumaktır. Yoksa, hiçbir tahkik ve tetkikle dayanmayan bu "yoktur," hükmünün esaslı bir araştırmadan sonra doğru çıkmasını biz, en az, oturdukları yerde bu kolay ve rahat hükmü veren, günkü yorulmak istemeyen Senato üyeleri kadar temenni ederiz.

Milliyet'ten

BU NÜMAYİŞİN MÂNASI NE OLA ?

YAZAN :
PEYAMI SAFA

Büyük Millet Meclisinin bir encümeninde, iki mebusumuz, bazı üniversite profesörlerinin komünizm hareketine âlet olduklarını söylemiş ve profesörlerin Vekâlet emrine ahimmalarına imkân veren kanun maddesinin kaldırılmasına muhalefet etmiş.

Bu iki mebusumuza karşı, üç üniversitenin Senatoları, uzun tebliğlerle âdeta cesine, toptan bir protesto hareketine kalkıştı.

Bundan evvelki yazımda izah ettiğim gibi, Senatoların âni fevran hâlindeki bu tebliğleri hiçbir tahkik ve tetkik mahsulü değildir. Bilkâki, memleketi hayrete düşüren bir telâş manzarası gösterdiği için, üniversitelerimiz suzduğu bir çok mahkeme kararlarıyla sâbit olan komünizm hareketleri hakkındaki şüpheli kuvvetlenildiği gibi "Kendini mâzur göstermeğe çalışan kendi kendini suçlandırmış olur."

Meclis Encümeninde bu iddiayı ilâh süren mebuslarımızdan biri vaktiyle Emte niyet Müdürlüğü, öteki de komisyonluk yapmış insanlar olduklarına göre, memleket-redden her üç üniversiteye mensup gençlerin bugün komünistlik suçundan hapiste yatıklarını da Senatoların unutmış olmalarına imkân yoktur. Aynı suçtan hapse girip çıkanlar ve üniversitelerimizden koğulanlar arasında yalnız öğrenciler değil, profesörler, doçentler ve asistanlar da vardır.

Üniversite Senatoları Milli Emniyete ve Polis Birinci Şubeye hiçbir şey sormadan bu tebliğleri neşretmişler ve eğer aralarında komünist hareketine âlet olanlar varsa, âdeta onları himaye ve müdafaa için müşterek bir hareket girişmişlerdir.

Bu Senatolar ne istiyorlar? Eğer üniversitelerde komünist profesörler ve öğrenciler bulunduğu veya şüphesi varsa, bu iddia veya şüphe örtbas edilsin de herkes üniversitelerimizde hiçbir düşman propagandası ve tesiri olmadığına inansın mı? Yani bu Senatolar milletin ve Meclisin basiretini mi bağlamak istiyorlar?

Üniversiteler, Büyük Millet Meclisinde, bazı profesörler için yapılan tenkidlere karşı müşterek bir protesto nümayişine kalkışmak hakkını ve sorumluluğunu nereden almışlardır? Amerika'da ve Avrupa'da, bütün üniversite idarelerinin ittifak hâlinde Parlamento'ya karşı böyle bir siyasi nümayişe kalkışmaları görülmüş. İhtilâf hâlinde şey midir? Bir tek misal gösterebilirler mi?

Bu müşterek protesto nümayişini üniversitelerin hak ve yetki hudutlarını aşan bir hareketidir. Bu hareketin meşruiyeti kabul edilirse, bundan sonra Büyük Millet Meclisinde üniversiteyi tenkid etmek isteyen herhangi bir milletvekili, bütün üniversitelerin toptan taarruzuna uğramak tehlikesi altında kalacak demektir. Mebusların bile tenkid hakları böyle bir tehdide mâruz olursa, üniversite mevzuunda Senatolarımız, içlerindeki bir sürü esersiz profesörden eser bekleyecekleri yerde, Büyük Millet Meclisimize ders vermeğe kalkmasınlar, evvelâ cesareti tevdi edilen gençliğe ders verecek bir seviyeye gelmeğe çalışsınlar. Çünkü bugün zavallı memleket, bir kaç değerli profesörümüz istisna edilirse, medeni ölçüde âni vazifesini yapan üniversitelerden mahrumdur.

Milliyet'ten

SANA CEVAP

YAZAN :
PEYAMI SAFA

Bizde mütercim, müelliften fazla gurur duyan adamdır. Yalnız bu liyakatsiz gururla kalsa iyi. Resmî caizesini de alır; para, unvan (Profesörlük, Ordinaryüslük) üstüste Avrupa ve Amerika seyahatleri...

Hayır dostum, almakta haksızsın. Çünkü eser sâhibisin. Bir değil, bir kaç. Bunlardan yalnız biri için yıllarca kendini nasıl paraladığını bilirim. Ve bunlardan bazıları sözle ve yazı ile değerlendirmekte en fazla acele edenlerden biri de ben değil miyim?

Sen ve senin gibi üniversitelerimizi adına lâyük bir ilmi istihsal seviyesine çıkarmak için ömürlerini vermiş profesörlere sözüm yok. Yazımda bu istisnayı kaydedtim. Ötekilerin tercümelerini eser sayar mısın? Shakespeare mütercimini Shakespeare, Einstein mütercimini Einstein mıdır? Bizde mütercim, müelliften fazla gurur duyan adamdır. Yalnız bu liyakatsiz gururla kalsa iyi. Resmî caizesini de alır: Paris, unvan (Profesörlük, Ordinaryüslük), üstüste Avrupa ve Amerika seyahatleri...

Ya telif ve tercüme hiçbir kitabı olmadan Profesör ve Ordinaryüs Profesör olanlara ne diyeceksin? Üniversitelerimiz bunlarla doludur. Yeryüzünün hiçbir üniversitesinde eşi görülmeyen bu esersiz ilim adamı tipi, analık mükafatı alan evlâtsiz ana gibi üniversite karyerinin en yüksek kademelerine kadar yükseller. Doçentler arasında telif eserleri ve kıdemleri olduğu halde profesörlüğe getirilmeyen ve yerleri kıdemsiz, esersiz doçentlere verilen bedbahtların isimlerini ilân etmek hakkına sâhip değilsin. Fakat sen bunları benden daha iyi bilirsin. Üniversite davasını kendimizce tert edindiğimiz sayısız gecelerde onları ne kadar çok konuşmuşuzdur.

Komünizme gelince, evvelki gün, telefonda beni bu noktada haklı bulduğunu söyledin. Fakat ben Senatolarımızın çoğu komünistlerden mürekkep veya onların şuurî müdafaaocuları olduğunu kabul etmem. Senatolar, yarı yarıya, sosyal davalara karşı ilgisiz profesörlerle doludur. Bunların komünizme karşı milli refleksleri işlemez bir hâledir. Böyle olmasaydı, davayı sadece hukukî plânda değil, en geniş taktik ve telkin plânında anlamağa çalışırlardı. Delli istiyorlar. İçlerinde kaç tane, ben bu sütunda "teknik seviye mânevi seviyeyi takip eder, diye bir dava tutturur ve seri hâlinde makalelerle bunun izahına çalışırsam, bu görüşün yüzde yüz bir Marksist görüş olduğunu bilir? Doktor, mühendis, fenci profesörlerimiz Kapital'i okumuşlar mıdır? Komünist propagandası taktiklerini bilirler mi? Bilmedikleri için Türk mahkemeleri üniversite mensuplarını komünistlik suçundan mahkûm ettiği zaman, bilgi ve idrakin tam zıddı bir ruh hâli içinde, hayret içinde kalmışlardır. Bu ruh hâlinin bir adı hayretse, öteki isimleri de mâsumiyet ve gâflattır. Bu zatlardan iyi niyetleri kötü niyetlere karşı yeter bir silâh değildir.

Klik meselesinde de beraberiz. Dün Mustafa Şekip Tunç'un Cumhuriyet'te çıkan beyanatını okumuş olacaksın. Büyük adamın ciğeri nasıl yanmış, nasıl... Bütün cümleleri yanık kokusuyla tütüyor.

İlavâ etmeğe lüzum yok ki, bu hakikatleri söylemenin şu veya bu parti görüşüyle hiçbir âlâka ve münasebeti yoktur. Ben hiçbir partiye mensup değilim. Herhangi bir parti organının benim fikirlerimi benimsemesi, aramızda bir söz birliği olduğu şüphesini nasıl uyandırabilir ki, bu sütunun iktidara karşı ağır tenkidlerini mürekkebi hâlâ kurumamıştır. Sen bunları pek iyi bilirsin. Fakat bu sütunun adına lâyük tarafsızlığımı tekrara lüzum görüşüm, bizde her fikir davranışını günlük politikaya bağlamak ihtiyadında olanlara karşıdır.

Milliyet'ten

DEKANIN MEKTUBU

YAZAN :
PEYAMI SAFA

Sayın Dekan da, Rektörden örnek alarak susmaya devam etseydi, gazetelerde ve mecmualarda nesredilen birçok delil ve vesikaların hiçbirine cevap vermeyen o izahsız mektubunda, kekeliyen mantığının uyandırdığı menfi tesirden kurtulurdu.

Edebiyat Fakültesi Dekanından bir mektup aldık. Tekzip değil, tavhiz değil, izah değil. Mektuba eklenen iki satırlık tezkeredeki iddiaya göre, bu bir "açıklama"dır.

Dekanın açıklamak istediği noktalardan birincisi şudur: "Edebiyat Fakültesi'nin kadroları ve öğretim üyelerinin tayin ve terfileri,, Profesörler Kurulunun reyyle muamele görür. Yani kanunî usullere uygundur. Bunun aksini iddia eden var mı? Edebiyat Fakültesi Dekanı, kitaba uyulan bir çok yolsuzluklar olması ihtimalini reddedebilir mi? Usûle uygun her hareket, vicdana, kariyer teâmüllerine, kıdem ve hiyakat prensiplerine mutlaka uygun mudur? Öyle olsaydı, Profesörler Kurulu, hiyakatî, eseri, kıdemi olmayan doçentleri, olanlara tercih ederek profesörlüğe getirmezdi.

Dekanın ikinci açıklaması şudur: Edebiyat Fakültesinin otuz sekiz profesörü arasında sekiz yabancı ilim adamlarıdır ve reylerini kullanırken Fakültenin hayrından başka bir şey düşünmezler. Bir kelime Türkçe bilmiyen bu profesörler, Kurulun müzakerelerini nasıl takip edebiliyorlar? Bunların Fakülteye mâhut kliş tarafından getirildikleri iddiası doğru ise, bir kelimesini anlamadıkları mevzularda o klişin tesirine kapılmalarının daha tabii ne vardır? Aksi takdirde, Türkçe bil-meyen bu zatların Türkçe müzakerelerde reylerini kullanmaktan çekinmeleri daha dürüst bir hareket olmaz mıydı?

Dekanın üçüncü açıklaması şudur: Bazı öğretim üyelerine dair dosyalar ve vesikalar bulunduğu söyleniyor. Bunlar hususî ellerde saklanmayıp ilgili resmi makamlara verilmelidir. Aksi halde bunların yokluğuna hükmlenir.

Bahsedilen delil ve vesikalar, Zafer, Cumhuriyet, Milliyet gazetelerinde ve mecmualarda, mektup, noter tebliği, şöhretli profesör ve doçentlerin makaleleri, demec-leri, anketlere cevapları halinde nesredildi. Edebiyat Fakültesi Dekanı bunlara tek kelime ile cevap vermiş değildir.

Bende bulunan vesikalar gelince, bir aya yakın bir zamandanberi, Rektör ve Edebiyat Fakültesi Dekanı otuz iki dışını kilitleyip sustukları ve benden bir şey istemedikleri için, onların değil, hükümetin talebi üzerine, bahis mevzuu vesikaları emniyet makamlarına tevdi etmiş bulunuyorum. Sayın Dekan da, Rektörden örnek alarak susmaya devam etseydi, gazetelerde ve mecmualarda nesredilen bir çok delil ve vesikaların hiçbirine cevap vermeyen o izahsız mektubunda kekeleyen mantığı-nın uyandırdığı menfi tesirden kurtulurdu.

Haftalardan sonra mırıldanan Dekanın, daha yüksek sesle, gazetelerde çıkan bütün iddialara ve delillere teker teker cevap vereceği güne kadar, on dokuz satır-lık kısa bir mektupla koskoca bir Üniversite ve Fakülte dâvasını hallettiğine kim-senin inanmıyacağımı kendisine dostça hatırlatırız.

Milliyet'ten

BİR DELİL DAHA

YAZAN :
PEYAMI SAFA

Ernst Diez bütün Türk Osmanlı sanatını Yunan, Bizans ve Ermeni eserleri-nin taklidi diye göstermek için, tarihin en şüphe götürmez hakikatlerini, yıl rakamlarını değiştirecek kadar tahrif etmiştir. Diez'in kitabı 1955 de, hataları ve Türk sanatı hakkındaki iftiraları aynen muhafaza edilerek Edebiyat Fakül-tesi tarafından yeniden basılmıştır.

İstanbul Üniversitesinde en çok "millî,, vasıflara sâhip olması lazım gelen kol Edebiyat Fakültesidir. Çünkü orada Türk sanatı ve Türkoloji okutulur. Millî de-ğerlerimizin, orada ilmin yüksek tasdikine erişmesi lazım gelir.

Fakat bilir misiniz ki, bu Fakülte'de Türk Sanatı Kürsüsü profesörsüzdür ve Osmanlı Sanatı kürsüsü yoktur. Size daha korkunç bir gerçek: 1948 yılına kadar, Türk Sanatı Kürsüsünde Türk düşmanı bir Avusturyalı profesör yıllarca ders ver-miştir: Prof. Ernst Diez. Bu adamın "Türk Sanatı,, ve "Karaman Devri Sanatı,, adındaki eserleri — mütehasşınların bana işaret ettikleri gibi — öyle fâhiş hâtalara doludur ki, bunların en küçüğünü herhangi bir ilim adamına yakıştırmak imkânı yoktur. Bu açık yanlışları birer birer göstermek için ayrıca bir kitap lazımdır. Meselâ Bursa'da Ulucâmie âit bir kürsü gibi gösterilen resim ve onun garip izâhı, bir kılıfıya âittir. Bu Ernst Diez bütün Türk ve Osmanlı sanatını Yunan, Bizans ve Ermeni eserlerinin taklidi diye göstermek için, tarihin en şüphe götürmez hakikat-lerini, yıl rakamlarını değiştirecek kadar tahrif etmiştir. Sinan'ın eserlerini, Beya-zat ve Süleymaniye'yi Ayasofya'nın taklidi hâline getirmek için de başvurmadığı tahrif oyunu kalmamıştır. 1948 de, bu kasdı hâatârlarından dolayı, Senatoca mukave-lesi yenilenmeyen ve Türkiye'den çıkıp giden Diez'in kitabı 1955 de, hataları ve Türk sanatı hakkındaki iftiraları aynen muhafaza edilerek Edebiyat Fakültesi ta-rafından yeniden basılmıştır.

Bu Fakülte'de Türk Sanatı Kürsüsünün durumu bu kadar zavallı iken Roma ve Bizans Kürsülerine verilen ehemmiyet ve harcanan para da dikkate lâyıktır. Bi-zans Kürsüsünün Profesörü Runciman mutaassıp bir Bizansçıdır. 1945 de memle-ketine dönmüştür ve orada verdiği bir konferansta, İstanbul'un Türkler tarafından fethini tarihin en büyük fâciası olarak vasıflandırmıştır. Onun yerine gelen ve ölen Scheveinfurt da aynı mutaassıp papaz zihniyetinde adamdı.

Edebiyat Fakültesi Türk tarihinin ve Türk sanatının bu düşmanlarını bir Türk üniversitesinin ve Türk gençliğinin başına niçin ve nasıl musallat etmiştir? Ceva-bını dirayetli okuyucunun tahmin ve takdirine bırakırım.

Yalnız şunu söyleyeyim ki, bir Türk üniversitesinin mânevî ilimler okutan Türk Fakültesinde millî ve mânevî değerlerimizi belirtilip yaşatan kürsüye, hocaya ve genç-liğin ruhunu sarılabilecek millî havaya rastlamak için, realist bir görüş, yerini he-men hayâl kuvvetine bırakmak zorundadır.

Milliyet'ten

ÜNİVERSİTELERİMİZİN HALİ

YAZAN :
PEYAMI SAFA

Universitelerimiz üniversite olmadan evvel evvel muhtariyet talebinde ve iddiasında bulunamazlar.

İşte üniversitemizin halî. Kendi adamlarını kayıran, liyakat düşmanı kâhklar, esersiz profesörler, Avrupa tahsisatı yağması, Lenin'e methiye yazan, Sovyetler Birliğini göklere çıkaran, Tevfik Fikret'i ve Nâzım Hikmet'i ilk kızıl şairler olarak alkışlayan, İstiklâl şairi Mehmet Akif'i yerin dibine batıran, Sovyet profesörleriyle ağız birliği yaparak dört Karadeniz vilâyetinde bir tek Türk olmadığını yazan, tahkikat dosyalarını adaletten kaçırarak Edebiyat Fakültesi profesörleri, dekanları... Ayrıca, Ankara Üniversitesine ait de bir çok iddialar ve ifşaat. Zafere, Cumhuriyet'te, Milliyet'te haber, anket, mektup şeklinde ortaya atılan bütün bu ithamlar, üniversitemizin dışındaki kimselerden değil, profesörlerden, doçentlerden ve öğrencilerden geliyor. Anketlerde ve verdikleri demeçlerde isimleri, resimleri var. Hepsî kariyerin birinci sınıf şahsiyetleri veya hüviyetleri malûm insanlar.

Üniversitemizin başma yumruk kadar dolu büyüklüğünde itham sağanakları hâlinde yağın bu iddiaların karşısında, rektörler, küçük dillerini yutmuş oturuyorlar. Bugüne kadar kendilerine yapılan müracaat ve ihbarların hiç birini muameleyle bile koymamışlar. Gazetelere birbirini tutmayan sözler söylüyorlar. Kimine "İhbar mektubunu septte attım, kimine "ciddiyetle üstünde duruyorum,, diyorlar. İhbar mektubunu yazan meçhul ama, bu mektuptaki iddiaları teyid eden profesörler, doçentler ve öğrenciler malûm. Resimleri ve isimleri her gün gazetelerde çıkıyor. Senatolar bir kere, Büyük Millet Meclisindeki iddialara karşı, toptan ve müsterek bir inkâr yoluna saptılar. Fakat başlıca gazeteler de bu inkârın mesnedsizliğini ortaya koyan profesör ve doçentlere karşı, çenelerini kilitleyip sustular. Çünkü ileri sürülen iddialar ve ortaya konan vesikalar iki fincan kahve ve iki sigara arasında yazılan tebliğler gibi kolay kolay cevaplandırılacak cinsten değildir. Sanık bu senatolar, susmanın ehveni şer olduğu bir büyük kıyamet gününde olduklarını hissetmişlerdir.

Tadil edileceği bildirilen Üniversiteler Kanununun bu yüksek ilim ocaklarını kökünden ıslah edecek bir hale getirilmesinden başka, artık, bir ilim ve ahlâk batıklığı manzarasını gösteren bu dâvanın halli çaresi kalmamıştır.

Milliyet'ten

YENİ ÜNİVERSİTELER KANUNU

YAZAN :
PEYAMI SAFA

Tadil edileceği bildirilen Üniversiteler Kanununun bu yüksek ilim ocaklarını kökünden ıslah edecek bir hale getirilmesinden başka, artık bir ilim ve ahlâk batağı manzarasını gösteren bu dâvanın halli çaresi kalmamıştır.

Muhalefet yeni bir Üniversiteler Kanunu istiyor. Hükümetin de böyle bir kanun tasarısı hazırlamak yolunda veya niyetinde olduğunu duyuyoruz.

Muhalefetin bu kanunda aradığı şey, üniversitemize verilen muhtariyetin genişletilmesidir. Hükümetin ne düşündüğünü bilmiyoruz. Herhalde bir komisyon kuracak ve başlıca Avrupa ve Amerika üniversitelerinin statülerini yoklayacaktır. O zaman görecektir ki, batıdaki üniversitelerle bizimkiler arasında sadece isim benzerliği vardır. Dârülfünûn adı üniversiteye çevrilirken, rahmetli Reşit Galip, profesörler kadrosunu bazı yabancı otoritelerle zenginleştirmekten başka bir şey yapmamıştır. O yabancılardan en değerlileri de bizim üniversitemizde, alıştıkları ilmi araştırma havasını ve hakikat heyecanını bulamadıkları için İsviçre ve Amerika üniversitelerine kaçmışlardır.

Bugünkü Üniversiteler Kanunu bir tatbik edilse, kadrolar altüst olur. Meselâ milletlerarası değer taşıyan bir eser vermemiş kimselerin Ordinaryüs olamayacakları hakkındaki hüküm üzerine, bir çok Ordinaryüsler sapır sapır dökülür. Hele kend branşında belbaşı eser verememiş kimselerin profesör bile olamayacaklarını bildiren hüküm yerine getirilirse, bir çok kürsüler bombos kalır.

Üniversitemizde yeni yetişen asistan ve doçent nesillerinin de yolları tıkahtır. Bunlar üniversitenin kaderi üzerinde rey haklarından mahrumdurlar. Dışarıda tenkid haklarından da mahrumdurlar. Böylece, dışarıya karşı muhtariyet ambisyonuyla kabaran üniversiteler, kendi bünyeleri içinde, öğretim üyelerinin en basit hak ve hürriyetlerini kısıyan yönetmelik tefsirlerine başvururlar ve en yüksek ilim müesseselerini birer kışla disiplini içine sokarlar.

Üniversitelere idari muhtariyetten evvel ilim ve fikir muhtariyeti lâzımdır. Her şeyden evvel kürsü liyakati, eser, araştırma humması ve gayretli, seminer ve lâboratuvar çalışmaları lâzımdır. Tek kelime ile, üniversitemiz üniversite olmadan evvel muhtariyet talebinde ve iddiasında bulunamazlar. Fransızlar: "Esvab rahibi rahip yapmaz,, derler. Cübbe de, esersiz profesörlerimizi profesör, üniversite kellesi bu profesörlerin ders verdiği binaları üniversite yapmaz.

Milliyet'ten

ÜNİVERSİTELER KANUNU DEĞİŞTİRİLMELİDİR

Yazan:
ADİLE AYDA

Bu kanun sayesinde Fakülte meclisinde bazı şahıslar kendi aralarında anlaşarak hizipler veya bir psikoloji profesörünün ortaya atmış olduğu tabirle MENFAAT GRUPLARI teşkil edebilirler. Meselâ her sene meclisin verdiği binlerce liralık kongre tahsisatını, araştırma ve seyahat tahsisatını, neşriyat tahsisatını kendi aralarında paylaşabilirler. Evvelâ Üniversite tedrisatında bulunulduğu halde, sonradan dört sene mebusluk etmiş olan bir kimsesi öğretim görevlisi olarak almak icap ederken, kararnamede tahrifat yaparak profesör tayin edebilirler. Rey avcılığına çıkmış olan bir asistana veya doçente bir reyini yüz lira mukabilinde veya İngiliz kumaşından bir kat elbiseye karşılık olarak verebileceğini beyan edebilir. Yüz lirayı meclis salonundan çıkarken alabileceği gibi İngiliz kumaşından elbise yaptıracağını vaadeden şahıs tarafından aldatılmış olabilir ve sağa sola "HÂLÂ YAPTIRMADI KERATA," diye söylenebilir.

Üniversite meselesi aşağı yukarı iki aydanberi matbuat sütunlarını, Meclis müzakerelerini ve münevverlerin zihinlerini işgal etmektedir. Bununla beraber, bu meseleyi herkes başka şekilde mütalâa etmekte, başka zaviyeden görmektedir. Bazılarına göre, üniversite meselesi profesörlerin siyasetle uğraşıp uğraşmıyacağı, senatoların hükümete veya Millet Meclisine akıl öğretip öğretmeyeceği meselesidir. Diğer bazılarına göre ise, Üniversite davası yüksek öğretim müesseselerini komünistlikten temizleme davasıdır.

Halbuki asıl üniversite problemi, üniversitenin bünyesiyle alakalı olan ve ihmal edilirse, fakültelerimizdeki tedrisatın gittikçe düşmesiyle, Türk ilminin bir çıkmaza girmesiyle neticelenecek olan problemdir. Bu problemin esası şudur ki üniversite teşkilâtının dayandığı kanun kusurlu, kifayetsiz, sulistimallere imkân ve cevaz veren, bir kanundur.

Bundan yirmi şu kadar sene evvel, Ankara Hukukunda talebe bulunduğum sınıflarda, Medeniye profesörümüz merhum Veli Hoca bize hep şunu tekrarladı: "Kötü kanun iyi insanlara göre yapılmış kanundur, iyi kanun kötü insanlara göre yapılmış kanundur."

Filhakika bütün insanlar melek olsa idi, kanuna, hukuka ihtiyâc kalmazdı. Kanunlar ve hukuk, kötülükleri önlemek ve frenlemek için insanların icad etmiş oldukları şeylerdir. Onun içindir ki, iyi bir vazın kanun bir kısım insanlardaki kötülük temayüllerini realite olarak kabul eden, bütün kötülük ihtimallerini gözünde tutan ve ona göre hükümler koyan vazın kanundur.

1946 senesinde kabul ve neşredilmiş olan Üniversiteler Kanununu bu hakikatın ışığında inceliyecek olursak, bu neticeye varmamız icab eder ki, bu kanun iyi bir kanun değildir. Zira Türk üniversitelerine, esasen sahip oldukları ilmi muhtariyete ilâveten idari muhtariyeti de veren bu kanun bütün profesörleri kanatsız birer melek olarak tasavvur etmiş, onları menfaat mülâhazalarına tamamen yabancı, hak ve adalet prensiplerinden başka şey tanımayan vicdanlarından başka bir sese itaat etmeyen, maddî ve manevî rüşvetleri şiddetle reddeden, duyabilecekleri sempati ve nefret hislerini kahramanca susturan, vicdanî kanaatlerinden başka rehber kabul etmeyen birer fazilet olarak tahayyül etmiştir.

Türk profesörü fazilet timsali değil midir?

Hiç şüphesiz Türk üniversitelerinde profesörlük kadrolarını işgal edenler ara-

sında yukarıda söylediğimiz vasıf ve meziyetlere malik olanlar vardır. Fakat olanlar da vardır.

Bu son zümre için, üniversiteler kanunu bol bol sulistimaller, haksızlıklar ve kötülükler yapmak imkânını bahsetmektedir.

Bu kanun ile bir âlimi câhil ilan etmek, bir câhili de âlimler sınıfına ithal etmek kanun ile bir Türk vatandaşını Anayasasının ve meclis kanununun verdiği bir çok hak ve hürriyetlerden mahrum etmek mümkündür. Bu kanun ile şerefli bir insanın şerefini lekelemek, sicilini kirliletmek mümkündür.

4936 numaralı üniversiteler kanunu, milletin mebusları, mebusların da Reiscimuhuru seçmesinde cari olan aşağıdan yukarıya yönelmiş seçim usulüne aykırı olarak ufki seçim usulünü kabul etmiştir. Hukukun bânisi olan Romalıların tehlikeli buldukları hukuk sistemlerinde yer vermedikleri bu usule göre, insanlar kendilerinin haiz oldukları hak ve salâhiyetleri başkalarına bahşedebiliyorlar.

Bir Vekiller Heyeti tasavvur edin ki, kendi kendini yenilemek hakkına sahip olsun. Vekiller içlerinden birini beğenmeyip atmak ve yerine istedikleri birini almak hak ve imkânına malik bulunsunlar. Böyle bir kabine etrafında döncecek entrikaları ve millet işlerinin mârûz kalacağı tehlikeyi tasavvur etmek güç değildir.

Veyahut öyle bir millet meclisi farzedelim ki, kendi kendini seçmek, kendi kendini yenilemek salâhiyetiyle mücehhez olsun. Meselâ, dört senelik devre sonunda, ne millet, ne de ekseriyet partisinin veya partilerin reyini almaksızın, eski mebusların ve önüne gelenin ortaya atacağı yeni namzedlerin isimleri bir bir yere konuşun ve kalkan ellere göre yeni meclis teşekkül etsin. Böyle bir seçim arifesinde meclis koridorlarında cereyan edecek hadîseler, kurulacak hizipleri, yapılacak kombinasyonları gözönüne getirmek için geniş muhayyile lâzım değildir. Bu türlü seçim usulü en kendi halinde, en münzevi mebusu bile tedbir ve tertiblerin girdabına sürükleyebilir.

Bugün üniversite mensuplarının mukadderatı böyle bir seçim usulüne tâbidir. Üstelik burada hâkimi mutlak olan meclisler Büyük Millet Meclisinin onda, on beşte biri kadar meclislerdir. Binaenaleyh hiziplerin reyleri inhisar altına almaları daha kolaydır. Zira kalabalık meclislerde, hizipler ne kadar faaliyet sarfederlerse etsin, gene de "halkın sesi hakkın sesi," prensipi galip gelmektedir.

Üniversitelerin kendi kendilerini idare etmesi esası bugün Avrupanın devlete bağlı üniversitelerinin hiç birinde mevcut değildir. Meselâ Fransada, üniversiteye yeni bir öğretim üyesi alınacağı zaman, fakülte meclisi hükümete bir namzed listesi verir. Hükümet bu listenin içinden birini seçerek tayini yapar.

Gerçi Amerikada, Belçikada vesaire bağımsız üniversiteler de mevcuttur. Fakat bunlar mali bakımdan da bağımsızdır. Çünkü vakıf halinde mali bir mevcudiyete ve istiklâle sahibdirlir. Hükümetten beş para almayan bu üniversiteler tabiiyetle hükümeti tayin işlerine de karıştırmazlar. Yalnız teftiş görürler.

Hiç şüphe yoktur ki, muhtariyet prensip olarak iyi bir şeydir. Bir üniversitenin kendi kendini idare etmesi, her fakültenin kendi mukadderatına hâkim olması, isterse kendi kendini temizleyebilmesi, istediği zatı başına getirebilmesi, şerefsizliği sâbit olmuş unsurları kendi içinden atabilmesi iffithara değer şeylerdir.

Fakat bu muhtariyetin istimalini esaslı hükümlere, ciddi kayıdlara bağlamamız olduğu içindir ki, üniversiteler kanunu kifayetsiz, kusurlu bir kanundur.

Bu kanun sayesinde Fakülte Meclislerinde bazı şahıslar kendi aralarında anlaşarak hizipler veya bir psikoloji profesörünün ortaya atmış olduğu tabirle "menfaat grupları," teşkil edebilirler. Vaidler ve tehditlerle grup dışındaki bitaraf unsurlar üzerinde de müessir olarak bir takım menfaatler temin edebilirler. Meselâ her sene meclisin verdiği binlerce liralık kongre tahsisatını, araştırma ve seyahat tahsisatını, neşriyat tahsisatını kendi aralarında paylaşabilirler. Meclisten alınan doçentlik ve profesörlük kadrolarını keyif ve arzularına göre, tevzi edebilirler. Kendilerine muti olmayan elemanları her nevi haktan mahrum ederek vicdanları ve reyleri satılık olan kimseleri lâyük olmadıkları mevkilere getirebilirler. Meselâ evvelce üniversitede tedrisatta bulunduğu halde, sonradan 4 sene mebusluk etmiş olan bir kimsesi öğretim görevlisi olarak almak icap ederken, kararnamede tahrifat yapı-

rak profesör tayin edebilirler.

Üniversiteler Kanunu yüzünden fakülteler içinde taraftan rey avcılığı, diğer taraftan rey ticareti diye isinlendirilebilecek faaliyetler ilmi çalışma, havasını tamamen yok edebilir. Bir asistan veya doçent için araştırmalar yapmak ve eserler yazmaktan, kapı kapı dolaşarak kendini şirin göstermek ve rey toplamak daha kolay olduğu için, genç elemanlar arasında ilimlerden dalkavukluk ilminin en gök revaçta olmasına sebep olabilir. En kestirme yoldan gitmek isteyen bir asistan,

etüdlerle kafasını yoracağı yerde, bir veya iki kişiye fahri kâtiblik gibi hizmetlerde bulunarak, muameleye konmak için kâfi gelen tek sahilfelik bir tezle doçent unvanını kazanabilir.

Rey avcılığına çıkmış bir asistana veya doçente profesörlerden biri reyini yüz lira mukabilinde veya İngiliz kumaşından bir kat elbiseye karşılık olarak vereceğini beyan edebilir. Yüz lirayı meclis salonundan çıkarken alabileceği gibi, İngiliz kumaşından elbise yaptıracağını vaadeden şahıs tarafından aldatılmış olabilir ve sağa sola "halâ yaptırmadı, kerata!.. diye söyleyebilir.

Fakülteler içinde saltanatlarını kurmuş menfaat grupları, hele kendilerinden birini dekan seçtirmeye veya yönetim kuruluna sokmağa muvaffak olmuşlarsa, kendilerine katılmıyacağını bildikleri şahısların asistanlıktan doçentliğe, doçentlikten profesörlüğe yükselmesine pek güzel mâni olabilirler.

Kara listelerinde olan bir asistan hakkında rapor vermek üzere teşekkül etmiş olan bir jürinin müsbet rapor vereceğinden şüphelenirlerse, bu jüriyi dağıtarak aylar ve seneler geçtiği halde yenisini seçmiyebilirler.

Bir diğer asistanı, doçentlik imtihanını verdiği halde 12 sene hakkından mahrum ederek seksen lira aslı maaşa yükselmesini bekledikten sonra, bu maaş profesörlük kadrosuna tekabül ettiği için, kendisine ne doçentlik kadrosunun, ne de başka bir kadronun verilemeyeceğini, binaenaleyh ebediyen asistan kalması gerektiğini söyleyebilirler.

Otuz, otuz beş kişilik bir Fakülte meclisinde, beş, altı kişilik bir menfaat grubu, eğer dekanı kendi içinden seçtirmeye muvaffak olmuşsa, bitaraf profesörlerin reyine müessir olarak, istediği zaman ekseriyeti temin edebilir. Bitaraf profesörlerden bir kısmı daima idareye müracaat halindedirler. Bu müracaat şubenin telefonunu veya bir koltuğunu tavir ettirmeye dair olabileceği gibi, beynelmîl bir törene mümessil namzedi gösterilmeye dair de olabilir. Bu gibi şahısların hupsine değilse de bir kısmına muayyen meselede rey verilmek veya verilmemek hususunda idarenin temennisini bildirmek kâfidir. Böylece en meşru hakkı çiğnemek her zaman mümkündür. Meselâ hâkim zümrenin araştırmasını veya eserini tamamlamasını istemediği, kuvvetlenmesinden korktuğu bir asistan veya doçentin yaz tatili esnasında bir kaç haftasını falanca memleketin laboratuvarında veya kütüphanesinde çalışarak geçirmek için müracaat etmiş olduğunu farzedelim. Dilekçesinde kendi parasıyla gideceğini ve Fakülteden harcırah veya tahsisat olarak beş para istemediğini açıkça ifade etmiş olduğu gibi, şube başkanı olan profesörün esbabı muclbeyi havi raporunu da eklemiş olduğunu kabul edelim. Şayet Klük bu asistanın veya doçentin araştırmasını tamamlamasına veya eserini bastırmasına mâni olmağa karar vermişse, ne yapıp yapıp bu meşru müracaat görüşüldüğü sırada, beş altı elden fazlasının kalkmamasını, menfi netice alınmasını sağlayabilir.

Bunlar acı ihtimallerdir. Fakat bugün Fakültelerimizden bazılarında veya birinde bütün bunların olup bitmediği ne malûm?

Üniversitelerimiz dahilinde mevcut ve muhtemel haksızlıklar ve suiistimaller aleyhinde itiraz imkânları da mevcut değildir. Çünkü suiistimaller ve haksızlıklar "Üniversiteler Kanununun gösterdiği usule uyularak,, yapılabilmektedir.

On senelik bir tecrübe devresinden sonra artık bütün kusur ve noksanları aşkâr bir surette tebeyyün etmiş olan ve aynen tatbikine devam edildiği takdirde Türk ilminin istikbalini tehlikeye düşürecek olan Üniversiteler Kanunu biran evvel ve behemehal değiştirilmelidir.

Cumhuriyet'ten

EDEBİYAT FAKÜLTESİNDE TERÖR

Üniversiteler kanununun tadili maksadı ile bir makale yazan doçent Adile Ayda hakkında Edebiyat Fakültesi tarafından tahkikat açılmasına teşebbüs edilmiş ve bir tahkik heyeti kurulmuştur. Heyet 19 mart pazartesi günü ilk toplantısını yapacak ve Adile Aydayı dinliyecektir.

Edebiyat Fakültesinin bu kararı iki noktadan hayreti ve üzüntüyü mucip olmuştur:

1 — Adile Ayda bu makalesinde "Kanunun şu eksik tarafları vardır, bunlar tamamlanmazsa şöyle şöyle hâdiseler olabilir,, demiştir. İstikbale muzaf ihtimallerin vaki hâdiseler gibi kabul edilerek bunları ileri süren hakkında tahkikat açılmasına kalkışılması fakültede bir takım vehimlerin hüküm sürdüğünü ve bunların tesiri altında kaldığını göstermektedir.

2 — Geçenlerde gazetemizle (Bir Profesör) imzasiyle Rektör ve dekanlara hitaben Edebiyat Fakültesinde vukubulan hâdiseleri hikâye eden açık mektuplar nesnedildiği zaman bunların muharririnin imzasını saklaması yegâne tenkid mevzuu olarak ileri sürülmüştü. Şimdi Adile Ayda hakkında açılan tahkikat (Bir profesör) inzhal mektuplar sahibinin hareket tarzında tamamen haklı olduğunu göstermektedir. Bu münasebetle "Bu zat eğer ismini ifsa etmiş olsa idi, dmeek ki haber verdiği hâdiselerin tahkikine girişilecek yerde onun da hakkında tahkikat açılacaktı,, denilmektedir.

Edebiyat Fakültesinin ıcrasına giriştiği bu pek garip tahkikatın neticesi alâkı ile beklenmektedir.

Cumhuriyet'ten

Sayın doçent Adile Ayda yerinde biz olsaydık Edebiyat Fakültesi tahkik komisyonu huzurunda kendimizi yalnız şair Nef'inin şu kıtasıyla müdafaa ederdik:

Gireli pençe-i endiseme semsir-i suhen
Bir mübariz talep eyler yürürüm merdane
Bilmem er kalmadı mı arsa-ı ma'nâda dahi
Bir iki hamlede bin kahbe çıkar meydâne

Dr. FUAT EZGÜ DİYORKİ...

1 — Edebiyat Fakültesinde uzun yıllar vazife görmüş olduğumdan, bugün artık hâd devresine ulaşmış bulunan ve umumi efkâra kadar akseden, adı geçen fakülte de klikler mücadelesinin 1946 da başladığını ve seneden seneye şiddetini arttırdığını söyleyebilirim:

Üniversiteler kanunu bu klik mensupları tarafından yanlış anlaşılıp, âdeta, ilmi ve idari muhtariyeti nev'ima istiklâl zannederek, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını, Memurin Kanununu ve hattâ muhtariyeti üniversitelerimize büyük bir cömurdlikle bahsetmiş olan (Üniversiteler Kanunu)nu kale almaz olmuşlar, her istediklerini pervasızca gerçekleştirebileceklerini sanmışlardır.

Esasen bu klik mücadelelerinin, Türk kültürünün beşiği olması icab eden Edebiyat Fakültesinde ilmi çalışmaları ne dereceye kadar baltaladığı kıymetli ve olgun hocamız profesör Şekib Tunç tarafından anketinize verilen cevabda büyük bir vukufla belirtilmiş bulunmaktadır. Kliklerin en büyük manevi zararı, yeni yetişen asistan ve doçent gibi genç ilim mensuplarını sindirmek suretiyle onların şahsiyetlerini tahrir etmek gayesini gütmüş olmasıdır. Çünkü genç dimağlar ilmi kariyerde yükselmenin en kestirme yolunu ilim yapmaktan ziyade kliğin mensuplarını sempatiilerine mazhar olmaktan aramak zorunda kalmışlardır. Bu hususta Edebiyat Fakültesi elemanları gözden geçirilecek olursa, bazılarının her türlü nimete mazhar olduğu ve bazılarının ise her türlü haksızlığa uğratıldığı müşahede edilir.

2 — Ben şahsen kliğin zararını çok yakından görmüş bir insanım. Atatürk zamanında lise tahsilimi pek iyi derece ile tamamladıktan sonra, girmiş olduğum devlet müsabaka imtihanımı kazanarak üniversite tahsilimi yapmak üzere gönderildiğim Fransadan öğretim İlsansı ile dönmüştüm. Tayin edildiğim İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde canla başla çalışmış, (Osmanlı İmparatorluğu - Amerika Birleşik Devletleri siyasi ve iktisadi münasebetlerinin kuruluş ve gelişmesi) mevzuunda hazırladığım doktora tezini tamamlamak için hayatımın beş yılını Başvekâlet Arşivi ve İstanbul Kütüphanelerinde araştırmalara hasrederek doktora imtihanlarımı ve tezimi muvaffakiyetle vermiştim. Ayrıca, tezimden maadâ, son asırlar Türk tarihi ile ilgili etüdlerim gerek fakülte dergilerinde ve İslâm Ansiklopedisinde, gerek haricdeki dergi ve ansiklopedilerde nesredildiği halde hiç bir hatalı tarafım tenkidlerde belirtilmemiştir. İlim aşkıyla geceyi gündüze katarak tetkiklerime ve fakülte deki vazifemle ilgili çalışmalara muntazaman devam ettiğim ve kürsü profesöründen, çalışma ve tetkiklerimin kürsü için çok faydalı olduğunu belirten müsbet raporlar aldığım için, fakülte de geçirdiğim yıllar zarfında gerek ilmi çalışma ve gerek tavır ve hareket bakımından en ufak bir ihtara bile muhatap olmamış ve muntazaman terfi ettirilmistim...

Bütün bunlara rağmen, tarafımdan hiç bir suretle sebebiyet verilmediği ve tahrik vuku bulmadığı halde mezkûr kliğin sistematik düşmanlığına maruz kaldım. Öyle ki, terbiye ve nezakete, memurin ve üniversiteler kanunlarına aykırı en ufak bir hareketim bile olmamasına rağmen, klik tarafından aleyhimde hazırlanan çıkarılma kararıyla, usulsüzlük olarak Fakülte Profesörler Kuruluna verildim. Kurul bu talebi müzakere ederek vazifeme devamım hususunda 17 müsbet rey belirttiği halde, aleyhimde verilen 5 menfi ve 7 müstenkif rey ile 1953 yılı sonlarında vazifemden

Klik, akıl ve mantığım kabul edemeyeceği bu garip neticeye varmak için elinden geleni fazlasıyla yapmıştır: Türkçe bilmiyen ve meselenin esasını anlamıyan bazı yabancı profesörler tarafından verilen 7 müstenkif rey, hiç bir hukuk ve idare prensibinin kabul ve tasvib etmiyeceği bir kararla, menfi reylerle ilâve olunmak suretiyle ve üçte iki müsbet rey almam icab ettiği mütalâasıyla vazifemden çıkarıldım. Gerek Üniversiteler ve gerek memurin kanunlarının derpis ettiği üzere bana açık maaşı verilmesi icab ederken, kira evinde oturan ve maaşından başka bir geliri bulunmıyan evli ve çocuk babası olan ben, şiddetli bir kış ortasında âdeta soğakça atılmış ve sefaletle mahkûm edilmiş oldum.

(Bütün hayatım ve mevcudiyetimi ilme vakfetmiş olmağım düşünülmemiş olsa bile, bu memleketin bir evladı olarak çoluk çocuğumun perişanlığı pahasına böyle keyfi bir hareket ve zulme maruz kalmam maalesef, beni haksız yere vazifemden çıkarılanların vicdanını bir saniye olsun sızlattırmamıştır. Fakat Ulu Tanrı bu suçsuz kulunu, kliğin umduğu ve temenni ettiğinin aksine olarak, korudu ve sebepler halkederek bir gün bile ıssız kalmama meydan vermedi.)

Derhal Devlet Şûrasında açtığım idari dâvanın neticesini ve hakkın tecellisini bekliyerek şerefimle çalışarak ailemi geçindirdim. Kliğin, kanunları ve vicdanları çiğniyerek verdiği bu karar: Türk milleti namına Devlet Şûrasınca 1955 Temmuzunda verilen âdil bir hükümlerle hem usul ve hem de esas bakımından iptal edilmiştir. Edebiyat Fakültesi, istemiye istemiye Devlet Şûrasının hükmünü infaz ederek vazifeye idemi kabul mecburiyetinde kalmıştır. Fakat, klik saltanatı devam ettiği müddette ilmi çalışmalar için gereken manevi huzurdan mahrum olan bu müesseseye tekrar dönmek arzusunu duymadım.

3 — Başına getirilen bu felâketlerden sonra, bir ilim müessesesinde kliklerin meşru olduğunu iddia edenler hakkında verilecek hükmi Türk milletinin ma'şeri vicdanına bırakıyorum.

Cumhuriyet'ten

BERAAT KARARI

T. C.

TEMYİZ MAHKEMESİ

4. üncü Ceza Dairesi

Esas 10421

Karar 15478

Tebliğname: 7/955

Edebiyat Fakültesi Yönetim kurulunun manevî şahsiyetine neşren hakaret etmekten maznun TENKİT gazetesi sahibi Rauf Tanrı'nın yapılan duruşma sonunda; Beraatine dair (İstanbul) Toplu Basın Mahkemesinden verilen 8/2/955 tarihli hükmün temyizden incelenmesi o yer C. M. U. liği ile müdahil tarafından süresinde istida ve şartı ifa edilerek dava evrakı tasdik istiyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu:

Dosyaya, Gerekeceye ve takdire göre yerinde olmayan itirazların reddiyle hükmün istem gibi tasdikına ve müdahilin depo parasının irat kaydına 11/7/955 tarihinde ittifakla karar verildi.

SUÇLARININ MEYDANA ÇIKMAMASI İÇİN ALEYHİMİZE BİR SÜRÜ
DAVA İKAME EDENLER İSTE BÖYLE HEZİMETE UGRADILAR... FAKAT
YİNE DE UTANMADILAR . . .

PROF. ALİ NİHAT TARLAN'A HAKSIZLIK VE ADALET

TÜRK MİLLETİ NAMINA

HÜKÜM VEREN DEVLET ŞURASI BEŞİNCİ DAİRESİNCE İŞİN GEREĞİ
DÜŞÜNÜLDÜ:

Vaki olan tashihi talebi 3546 sayılı kanununun 50 nci maddesinin "C", fıkrası mucibince varit görülerek dairemizin 3.5.955 tarih ve 1070 sayılı kararı ortadan kaldırıldıktan sonra işin esası incelendi:

Esas davanın tetkiki sırasında Dairemizce müttehaz ara kararına verilen cevaplarla bu cevaplara bağlı evrak münderectına nazaran 1.6.950 tarihinde 100 lira kadroda 125 liraya terfi etmiş olan dâvacının 23.10.952 tarihinden 21.12.953 tarihine kadar sıhhi meznüyet almış olduğu ve bu itibarla 125 liradaki terfi müddeti içerisinde vazifesinden ancak 8 ay mütevaciz bir müddet uzaklaşmış bulunduğu ve buna göre de iki seneden fazla bilfiil vazife ifa ettiği ve bunun 7 ayının Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü yönetimine memur edilen profesörün zamanına tesadüf ettiği anlaşılmaktadır. Halbuki dâvacının 1.6.953 tarihi arasında fiilen seketmiş olan 2 seneyi mütevaciz hizmet ve faaliyetlerine göre takdir ölçülerinin kullanılması suretiyle ehliyeti hakkında bir kanaate varılması mümkün ve kabil iken Eski Türk Edebiyatı Kürsüsü yönetimine memur edilen profesör tarafından mahza dâvacının sıhhi meznüyeti dolayısıyla vazifesine devam edememesinden dolayı hakkında müsbet kanaat izhar olunmadığı ve Profesörler Kurulu ile Senatonun kanaatinin de bu sebebe istinad ettiği anlaşıldığı ve başkaca herhangi bir menfi kanaat izhar edilmediği anlaşılmasına ve dâvacının bu mesaisi karşısında yeterliği noktasından kat'i şekilde bir kanaat izhar edilmemiş olması hakkın ziyamı mucip olamayacağına göre 125 lirada süresini doldurmuş olduğu tarihten itibaren ehliyetinin mevcudiyeti kabul edilerek terfi ettirilmesi icap ve iktiza ederken hilâfına müesses muamelenin mevzuata ve hakkaniyet esaslarına aykırılığı dolayısıyla iptaline; 1000 kuruş ilâm harcından geri kalan 700 kuruşun da dâvacıdan alınmasına 18.1.1956 tarihinde ittifakla karar verildi.

Reis	âza	âza	âza	âza
Rifat Göksü	M. Kıp	C. Berkman	C. Önen	M. N. Oğut

31.5.

MACİT GÖKBERK

Bu isme dikkat ediniz... Zira bu ismin sahibi, Edebiyat Fakültesindeki komünistlere attı suç delillerinin yok edilmesinde kanunen en fazla mesuliyeti olan şahıstır. Böyle olduğu halde Üniversite makamları bu şahsın suçları hakkında herhangi bir tabkikata girişmemiştir.

TÜRKİYE SOSYALİSTLERİNİN İSTİSALİNE KATILMA VAKFI